

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

“Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ,”

ΟΔΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ 40 — ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΤΟΑ 18

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΟΝ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ!

Ἀξιούπολις, Ἀμύνταιον (Σόροβις) Ἀλμυρός, Βλάτση, Βαρυμπόπη, Βέροια, Βόλος, Βογατσικόν, Γαλάτιστα, Γενισιά, Γουμένισσα, Δράμα, Ἐδεσσα, Ἐλασσών, Καστοριά, Κουλακιά, Κοζάνη, Καζακλάο, Κιλκίς, Κάρπη, Λιαρίσκοβον, Λαμία, Μαύροβον, Νιγρίτα, Νάουσα, Πρόμαχοι, Παλαιοχώριον, Σιάτιστα, Σωγός, Σέλιτσα, Σιδηρόκαστρον Τύρναβος, Τσοτύλιον, Τρίκαλλα, Νέον Πετρίτσι, Φλώρινα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Γ. Χατζηκυριακοῦ, Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. (ἄρθρον Στ’.)

Π. Σπηλιάδου, Ὁ Μακεδονικὸς Ἄγων καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ δυτικοῦ διαμερισματος τῆς Μακεδονίας πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Ἐθνικὰ Μνημόσυνα.

Νικ. Βατάλη, Τὸ ἑλληνικώτατον μνημονικὸν κρούσοβον (Μοναστηρίου). (Συνέχεια καὶ τέλος).

Σελίδες τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἀντιχου κ. Χ. Πίππου.— Σημειώσεις ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἀγγελικῆς Μετολλινῆ, Οἱ Μακεδονομάχοι κατὰ τὸ ἔτος 1903—1907. (συνέχεια)

Δράσις τοῦ ὑπὸ Στέφανον Μάλλιον ἀνταρτικοῦ Σώματος. Συνέχεια

Ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Ε. Κυπαρίσση.— Ποίημα πρὸς τὸν Παῦλον Μελά.

Στήλη πεσόντων κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Ἱστορικὰ Τραγουδία.

Εἰκόνες: Ἰωάννου Παπαϊωάννου ἀρχιμαϊδριτοῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου ἱατροῦ Θεοδώρου Μαντούβαλου Ἡ Οἰκία εἰς ἣν ἐφρονεῦθη ὁ Παῦλος Μελάς

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

Ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ Διοικητικῶν

Συμβούλων τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως “Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ,”

καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Προέδρου αὐτῆς Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ 40 — ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΤΟΑ 18.

Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ζ'

Διατὶ παρωρμήθη ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς ἔνοπλον κατὰ τῶν Βουλγάρων ἄμυναν ἐν Μακεδονίᾳ.— Διαφορὰ τῆς ἦν ἀντέταξεν οὗτος βίας ἀπὸ τῆς φρικαλέας καὶ αἰμοβόρου τῶν Βουλγάρων. Ὁ ἠρωϊσμὸς καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων ἐθριάμβυσεν.— Ἡ βία καὶ αἱ ἐπιθέσεις τῶν Βουλγάρων κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἤρχισαν ἀπ’ αὐτῆς ἔτι τῆς λήξεως τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου.— Ἀρπαγαὶ ὑπὸ τῶν βουλγάρων ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ μονῶν ἑλληνικῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἤρχισαν ἔκτοτε.— Ἐκτοτε χρονολογεῖται καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἔθνους κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ ὁ πόθος πρὸς ἐκδίκησιν καὶ τιμωρίαν.— Διὰ τοῦτο ἔκτοτε χρονολογεῖται καὶ ἡ ἔνοπλος ἄμυνα.— Σύστασις τῷ 1895 ἐν Ἀθήναις μυστικῆς «Ἐθνικῆς ἐταιρείας».— Ποῖα τὰ μέλη αὐτῆς.— Πῶς εἰργάσθη πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔθνικοῦ τῆς σκοποῦ.— Ἀποστολὴ ἔκτοτε ἑνόπλων σωμάτων πρὸς τιμωρίαν τῶν Βουλγάρων.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Εἰς τὸ προηγουμένον ἄρθρον μας κατελήγομεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς περιόδου τοῦ ἐνόπλου Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Εἰς τοῦτον, ὡς ἐγράφομεν, παρωρμήθη τὸ ἔθνος ἀμυνόμενον κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας, τὴν ὁποίαν ἐφήρμωσαν καθ’ ἡμῶν οἱ Βούλγαροι καὶ ἐν γένει ὁ Σλαυϊσμὸς, ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ρωσίας κατὰ τὸν μᾶλλον φρικαλέον τρόπον, ὁμοσάντες τὴν ριζικὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ τὸν ἐκβουλιγαρισμὸν καὶ τὴν ἀρπαγὴν αὐτῆς. Ὁ φρικαλέος μάλιστα ἐκεῖνος τρόπος δὲν ἔχει τὸν ὁμοίον του εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιδρομῶν ἀγρίων καὶ βαρβάρων λαῶν κατασχόντας τὸν ἀρξάμενον 20ὸν αἰῶνα. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἠναγκάσθη ν’ ἀντιτάξῃ βίαν εἰς τὴν βίαν, ἀλλ’ οὐχὶ τὴν βίαν τοῦ αἵματος, τοῦ τρόμου καὶ τῶν κακουργημάτων, ἀλλὰ γενναίαν ἄμυναν δι’ ἐ-

νόπλων σωμάτων, δι’ ἠρωϊσμοῦ καὶ πολεμικῆς τάξεως καὶ στρατηγικότητος, καθ’ ὃν δηλ. τρόπον ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐδιδάχθη ν’ ἀμύνηται ἐναντίον τῶν βαρβάρων λαῶν, οἱ ὅποιοι ἐπεβουλεύθησαν τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἐπεδίωξαν τὴν διὰ τῆς βίας ὑποδούλωσίν του.

Πρὶν ἢ ὅμως εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος, τοῦ ὁποίου ἡμεῖς τὰ γενικώτερα καὶ τὰ ἔχοντα ἐξέχουσιν σημασίαν καὶ ἱστορικὴν φιλοσοφικότητα σημεῖα θὰ τονίσωμεν, καθ’ ὅσον τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν ταῖς καθ’ ἕκαστον γεγονότα αὐτοῖ οἱ ὀργανωταὶ τοῦ ἀγῶνος καὶ αὐτοὶ οἱ πολεμικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ὀπλαρχηγοὶ αὐτοῦ ἀφηγοῦνται ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ μας, πρὶν λοιπὸν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἀνασκόπησιν τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσωμεν μικρὰν ἀναδρομὴν πρὸς ἀ-

νασκόπησιν τῆς προεισαγωγῆς αὐτοῦ, γενομένης εἰς προγενεστέρην ἐποχὴν κατὰ 10ετίαν περίπου πρότερον.

Αἱ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιθέσεις τῶν Βουλγάρων καὶ αἱ διαθέσεις τοῦ Σλαυϊσμοῦ πρὸς ἀρπαγὴν τῆς Μακεδονίας ἐξεδηλώθησαν πολὺ πρότερον τῆς συστηματικῆς ἐναρξέως τοῦ ἐνόπλου ἀμυντικοῦ ἡμῶν ἀγῶνος. Ἀπ’ αὐτοῦ, ὡς εἶπομεν εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα μας, τοῦ τέλους τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου καὶ τῆς ἰδρύσεως ὑπὸ τῆς Ρωσίας τῆς Ἡγεμονίας τῆς Βουλγαρίας ἤρχισαν αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν κατ’ ἀρχὰς δι’ ἀρπαγῆς ἑλληνικῶν σχολείων, ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, βραδύτερον δὲ καὶ διὰ δολοφονιῶν προκρίτων καὶ σημαίνοντων Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας. Τὸ μαρτυρολόγιον τῶν διὰ δολοφόνου βουλγαρικοῦ ἐγχειριδίου πεσόντων Ἑλλήνων εἰς διάφορα κέντρα τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοῦ 1890 ἤρχισε νὰ μηκύνεται. Διὰ τοῦτο ἔκτοτε ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἔθνους καὶ ὁ πρὸς ἐκδίκησιν πόθος ἤρχισε νὰ ὀγκοῦται. Ὁ κίνδυνος τῆς ἑλληνικωτάτης Μακεδονίας, τοῦ ἐπιλέκτου τούτου τμήματος ἐν τῇ ἑλληνικῇ χερσονήσῳ τῆς ὅλης ἑλληνικῆς γῆς, τῶν πνευμόνων τούτων τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, καθίστατο ὀσημέραι μεγαλύτερος. Διὰ τοῦτο κατενόησε πλέον τὸ ἔθνος ὀλόκληρον καὶ μετ’ αὐτοῦ καὶ τὸ ἐλεύθερον Κράτος ὅτι ἐπεβάλλετο σύντομος καὶ ἀναπόφευκτος ἡ ἄμυνα.

Τούτου ἀπόρροια ὑπῆρξε καὶ ἡ σύστασις τῷ 1906 ἐν Ἀθήναις μυστικῆς πατριωτικῆς ἐταιρείας, ὀνομασθείσης «Ἐθνικῆς ἐταιρείας» τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο ἡ κατὰ τοῦ βουλγαρισμοῦ ἄμυνα πρὸς σωτηρίαν τῆς

Π. ΣΠΗΛΙΑΔΟΥ

Αντιστρατήγου εν άποστρατεία

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΑΜΥΝΑΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

Οι Βούλγαροι δια του ίδρυθέντος εν Σόφια κομιτάτου προσεπάθησαν δι' όλων των μέσων της βίας και των δολοφονιών να εξοντώσωσι τον Έλληνισμόν επιδιώκοντες την κατάκτησιν της περιβλεπτού ταύτης Έλληνικής χώρας

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου και τέλος)

«Δεν τάσσομαι ούτε υπέρ της Βουλγαρικής υποθέσεως, ούτε υπέρ της, Έλληνικής, ή της Τουρκικής, ή της Ρουμανικής ή της Σερβικής. Είμαι εις Γάλλος, όστις περνά, όστις παρατηρεί και όστις καταγράφει. Και έχω την υποχρέωσιν να διαπιστώσω ότι, καθ' ην ώραν το τερατώδες αυτό έγκλημα του Γραδομπόρ συνετελείτο, δεν υπήρχεν άκόμενη ούτε μιá Έλληνική συμμορία εν Μακεδονία. Δεν υπήρχον εν αυτή ή Βούλγαροι κομιτατζήδες.

Έξακολουθώ τον δρόμον μου και αναζητώ άδιακόπως Έλληνας. Φθάνω εις την Γκιρδίσαν εν συνοδεία με τον Ρώσον πρόξενον Σβόροσκη άρχηγόν του τομέως της χωροφυλακής Γευγελής. Έγενόμεθα δεκτοί εις την είσοδον του χωρίου υπό του άνακριτού, ενός λοχαγού και όμίλου χωρικών. Μας οδηγούν πρό των κατεδαφισμένων τοίχων, μέχρι ύψους μόλις δύο μέτρων, και όπισθεν των έρειπίων αυτών... κύπτοντες ευρισκόμεθα πρό ανθρωπίνων σωμάτων άπνηθρακωμένων. Μία νέα δι-

Μακεδονίας και δι' αυτής ή σωτηρία αυτού του Έθνους.

Μέλη της Έθνικής έταιρείας— άν και ήτο μυστική ίνα προσελκύση ευρύτεραν την εις αυτήν έμπιστοσύνην του έθνους και την εκτίμησιν του σκοπού αυτής,— έγνωσθη ότι ήσαν καθηγηταί του Πανεπιστημίου, άνώτεροι δικαστικοί, άνώτεροι αξιωματικοί και πολλοί πολίται, διακρινόμενοι δια τα πατριωτικά των αισθήματα και δεδοκιμασμένης έχεμυθίας και έπιφυλακτικότητας. Ο γράφων τας γραμμάς ταύτας διαμένον τότε εν Αθήναις υπεδείχθη υπό σημαινόντων Μακεδόνων ότι ήδυνάμην, ως γνώστης της Μακεδονίας, να υποβοηθήσω το πατριωτικόν της έταιρείας έργον και ενέκρίθη να αποτελέσω μέλος αυτής μνηθείς ενόρκως εις τον επιδιωκόμενον υπ' αυτής σκο-

δασκάλισσα είκοσι έτών Αικατερίνη Χατζηγιώργη, ο Άγγελος Κύρος, ή σύζυγός του, δύο κορασιδες έπτά έτών ή μία και δέκα περίπου ή άλλη και ο Γρηγόριος Μίνος, άπαντες Έλληνες εκάησαν ζώντες. Η σύζυγος του Κύρου έχει άπολεσθή τελείως. Ουδέν ίχνος της άνεκαλύφθη. Η διδασκάλισσα κατακείται άκέφαλος, δεν εστάθη δέ δυνατόν να πιστοποιηθή ή ταυτότης της ή δια της βοήθειάς τεμαχίων από θάκη έπικεκολλημένων επί του στήθους. Οι βραχιόνες και οι πόδες έχουν έξ ολοκλήρου άπανθρακωθή· δεν μένει ουδέν εκ τούτων υπόλοιπον. Αί κορασιδες διετήρουν άκόμη τούς μικρούς της κόμης των βοστρύχους, τούς όποιους αί μητέρες των είχαν πλέξει κατά την άφύπνισιν των με τόσην στοργήν.

Έπεθύμον να ευρίσκομαι εν άφυβολία ως προς το μέγεθος της άγριότητος. Η πραγματικότητα όμως υπήρξε καταθλιπτική... Πρέπει να λάβη κανείς την άπόφασιν δια να αντιμετώπιση όλας τας άθλιότητας της ανθρωπότητος.

Αλλά διατι το φρικώδες τουτο έγ-

κόν. Η Έθνική έταιρεία ειργάσθη επί διετίαν μετά θαυμασίου έντος πατριωτισμού, συνέσεως και δραστηριότητος. Κατώρθωσε διά καταλλήλων προς το Πανελλήνιον πατριωτικών εκκλήσεων να αναζωπυρήση το έθνικόν φρόνημα, να παρασκευάση τα πνεύματα δια την εναντίον των Βουλγάρων εν Μακεδονία άμυναν, να συλλέξη και αρκετά χρήματα προς όργάνωσιν ένόπλων σωμάτων, τα όποια απέστειλεν εις Μακεδονίαν. Έκτοτε έσημειώθη ή έναρξις προκαταρκτηκού ένόπλου Μακεδονικού άγώνος, ο όποιος υπήρξε το προοίμιον του μετέπειτα κατά το 1903 όργανωθέντος συστηματικού ένόπλου Μακεδονικού άγώνος.

Γ. Χατζηκυριακός

(Έπεται συνέχεια)

γλημα; Ο Ρώσος συνταγματάρχης Σβύροσκυ και έγώ εξητάσαμεν τούς προύχοντας και έμάθαμεν ότι το χωρίον έτιμωρήθη από το κομιτάτον της Σόφιας, διότι δεν έδέχθη να εκδιώξη την Έλληνίδα διδασκάλισαν! ! Έξακολουθώ την εξέτασιν μου και πληροφορούμαι ότι εις την Λουγκούνισαν έπεσαν άλλαι κεφαλαί. Ο συνάδελφός μου Κοσ Φόν Τύσκη, ανταποκριτής της Loial Anzeiger θέλει συλλέξει μετ, έμοϋ την άκριβή εκδοσιν της νέας ταύτης τραγωδίας από αυτό το στόμα των συγγενών των θυμάτων. Η σύζυγος του Έλληνος Παπα Στογιάννη και ο Νικόλαος Ρογκότης έβασανίσθησαν και έθανατώθησαν φρικωδώς. Ούτος υπό τας όψεις της σύζυγου και των τέκνων, του άτινα εξηναγασθήσαν να παραστώσι κατά την εκτέλεσιν άπαθής και χωρίς να εκβάλωσι κραυγήν τινα ή να κλαύσωσι. Εν τετραετές παιδίον έτυφεκίσθη υπό των κομιτατζήδων, διότι οι κάτοικοι Κουτσόβλαχοι ήρουντο να προσχωρήτωσιν εις τον Ρουμανοβλαχισμόν και επέμενον να είνε Έλληνες.

Μεταβαίνω εις Δεμίρ-Ίσάορ, εις Μπαρκαλή-Τζουμαγιάν, εις Σέρρας, Νεβροκόπι, εις Μπάγια-Τζουμαγιάν, εις Μελένικον, εις Περίτσι, εις Δράμαν, εις Καβάλλαν, εις Νόουσαν, εις Βοδενά εις Σόροβιτς, εις Κλεισούραν, εις Καστοριάν, εις Μοναστήριον, εις Μεγάροβον-Τύρνοβον, εις Φλώριναν και εις εκατόν χωριά, παντού δε ευρίσκω ανθρωπούς οίτινες θνήσκοντες διεμαρτύροντο βιώντες με φωνήν υπερέηφανον και σταθεράν. «Είμεθα Έλληνες!... Ζήτω ή Έλλάς! !»

Αλλοίμονον! ! ήθελεν είσθε μακροχρόνιος ο εκκοκισμός του κομβολογίου όλων αυτών των φρικαλεοτήτων, των όποιων παρέστην θλιβερός όφωτος.

Έκαστος λίθος των όδών, δι' ών διήλθον θα μου κάμη τας πενθίμους εκμυστηρεύσεις του. Έντός όλίγου, εν άναδιδίμητον πλήθος φασμάτων θα έγεροθή αίφνηδώς κατά την διάβασιν μου και θα άκούσω μιαν φοβεράν κραυγήν. Εις την Νόουσαν τρεις χιλιάδες οκελετοί θα έξέλθουν από τούς τάφους των, και θα μου υπενθυμίσουν ότι άπεκεφαλίσθησαν με το γιαταγάνι... «Εποίησαμεν την γην αυτήν με το αίμά μας, διακυρύττομεν, όπως την καταστήσωσιν γόνιμον και όπως οι μεταγενέστεροι γνωρίζουν ότι εδώ ευρίσκονται Έλληνες! !...» Ακόμη μιαν φοράν επιμένω να άγνοώ την πολιτικόν. Λησμονώ πίν ότι έγνωρίζον περί των Μακεδονικών ζητημάτων εκ των τηλεγραφημάτων και των έντυπωτικών ανταποκρίσεων της Βιέννης και της Σόφιας και εκ των θορυβωδών συλλαλητηρίων του Λονδίνου και των Παρισίων. Ισταμαι υπεράνω όλων των έαδιοργιών, ύψομαι υπεράνω όλων των προπαγανδών, απαλλάσσομαι πάσης συμπαθείας και πάσης έχθρότητος! Ακούω, παρατηρώ, εξετάζω και συμειώνω.

Οί νεκροί δεν ψεύδονται. Οφείλομεν να τούς πιστεύωμεν.

Τι με ενδιαφέρουν οι έθνολογικοί και γλωσσολογικοί θεωρίαί! Τι με ενδιαφέρει εάν τα θύματα αυτά όμίλων Έλληνικά, Βλάχικα, Σλαυικά, ή Τουρκικά!... Όλα αυτά μου είναι άδιάφορα. Δεν συγκριτώ εις την μήμην μου ή εν πράγμα· και τουτο είναι το ουσιώδες, ότι όλαι αυτοί οι Μακεδόνες άφίνοται να σταυρωθούν μάλλον, παρά να άπαρηθούν τον Έλληνισμόν. Στρέφομαι δε προς τούς έντίμους ανθρώπους όλων των κομμάτων και όλων των χωρών και τούς έρωτώ. Δεν θα έπεθίμειτε όπως και το ίδικόν σας έδαφος παρήγε παρομοίας, άφοσιώσεις; Όσον άφορά έμέ, ή πεποιθήσις μου έχει φωτισθή. Οί σκοτεινοί αυτοί ήρωες είναι πλέον ή Έλληνες. Κύπτω το μέτωπον πρό της υπερόχου όφαιότητος του Πατριωτισμού των. Η Έλλάς οφείλει να τοίς άνεγειρη άφθαρτα μνημεία, όπως άνηγίρεν ή Γαλλία εις όλους τούς στρατιώτας της, οίτινες έπεσαν χάριν αυτής εις τα πεδιά των μαχών...»

Εκ της ώραιας αυτής περιγραφής της έκτυλισσομένης εν Μακεδονία τραγωδίας, ήτις έγένετο, εν διαλέξει, πρό άκροατηρίου έξ έπιφανών Γάλλων άποτελουμένου, υπό Γάλλου επίσης την έθνικότητα, άμερολήπτου συνεπώς και ψυχραίμου κριτού, όστις είδε την περιγραφείσαν κατάστασιν, περιελθών αυτοπροσώπως όλόκληρον την Μακεδονίαν, έξάγεται πόσον έπιβλητική παρίστατο ή άνάγκη της άμέσου και δραστηρίας έπεμβάσεως ήμων, ίνα όχι μόνον περιορισθή ή λυσώδης αυτή σφαγή και δίωξις του όμογενοϋς και όμοθηήσκου πληθυσμού της χώρας υπό των άγρίων όρδών του Βουλγαρικού κομιτάτου, αλλά και άποφρευχθή ο κίνδυνος του να ίδωμαι μετ' ου πολύ, συνεπεί της τρομοκρατίας ταύτης, την εν Μακεδονία έθνολογικήν μορφήν τελείως ήλωμένην εις τρόπον ώστε να ματαιωθώσιν έσσει αι έπ' αυτής έλπιδες και βλέψεις μας.

Την άνάγκην δε ταύτην, ως προαναφεραμεν, άντελήφθησαν, ευτυχώς εγκαίρως, εις μέν τας Αθήνας πλην, τώνεπισήμων και οι Κορομηλάς, Καλαποθάκις, Μελάς και πλείστοι άλλοι, οίτινες ως πρότεργάται κατά των άγώνων διεκρίθησαν. Εις δε την Μακεδονίαν οι Πρόξενοι ήμων, οίτινες ώθούνενοι και υπό των προκρίτων των πόλεων έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου.

Και ήρξατο ή ενεργεια προς αντίδρασιν μετά προτοφανούς δραστηριότητος και άυταπαρηήσεως εκ μέρους όλων των άποδυσθέντων εις τον κατ' των Βουλγάρων κομιτατζήδων σκληρόν άγώνα, εις άμφοτέρα τα βιλαέτια.

Ο φόνος όμως του Μελα, ή μετά τινα χρόνον αίμαλωσία όλόκληρου σχεδόν του υπό τον Νίδαν σώματος, τμήμα μόνον του όποιου υπό τον καπετάν Ρέμπελον κατώρθωσε να διαφύγη διεκπεραιω-

θέν εις Μορίχοβον και τινα άλλα όμοίας περιπου φύσεως άτυχήματα, λαβόντα χώραν εν τω Βιλαετίω Μαναστηρίου, όφειλόμενα δε προφανώς εις την έλλειψιν καντρικής έπιτοπίου διευθύνσεως ήτις όχι μόνον την σχετικήν κίνησιν και ενεργειαν των σωμάτων αναλόγως των άναγκών εκάστης περιφερείας να ρυθμίξη και συντονίξη, αλλά και προφυλάσση κατά το δυνατόν ταυτα δι' αναλόγου όργανώσεως των τε πόλεων ως και των χωρίων από παντός κινδύνου, συντέλεσαν όπως κριθή άπαραίτη-ος ή σύστασις τοιούτου κέντρου παρεμφερούς άποστολής προς το ήδη εν Θεσσαλονίκη λειτουργούν, και εν Μοναστηρίω.

Τότε εκλήθην από τον Συνταγματάρχην Βοκαόλογον πρόεδρον, μιās καθαρώς στρατιωτικής έπιτροπής, διατελούσης υπό την ύψηλην επίβλεψιν του Διαδόχου Κωνσταντίνου, και έχούσης άποστολήν την από στρατιωτικής άπόψεως ρύθμισιν των άναγκών άμφοτέρων των Βιλαετίων, και ήρωτήθη εν έδεχόμεν ή να μεταβώ υπό ψευδώνυμον και με τίτλον ύπαλλήλου του προξενείου εις Μοναστήριον επί τω τέλει της όργανώσεως ενός τοιούτου κέντρου, παρ' ου θ' άξήρητά εις το μέλλον άπασα ή σχετική ενεργεια εν τω διαμερίσματι τούτω. Προθύμως άπεδέχθη την δύσκολον μεν άλλ' άρκούντως τιμητικήν ταύτην άποστολήν και ήτοιμάσθην όπως προσεχώς ήναχωρήσω δια Μακεδονίαν. Ολίγας μετά ταυτα ήμέρας ήκουσα μετ' ευχαριστήσεως ότι ως βοηθός μου εν τω προόρηθέντι κέντρω ώρίσθη ο τότε άνθυπολοχαγός του Πεζικού άείμνηστος Ν, Κονιογούρης, εκ των άρίστων αξιωματικών του στρατού μας, διακριμένως δια την μόρφωσιν και τον χαρακτήρα του.

ΟΚοντογούρης προηγήθη όλίγας ήμέρας έμοϋ μεταβάς εις Μοναστήριον υπό το ψευδώνυμον Ν. Σίνης, έγώ δε έφθασα εκεί υπό το ψευδώνυμον Π. Παρασκευά-ίδης κατά το πρώτον δεκαήμερον του Μαΐου 1905.

Δεν θα περιγράψω εν λεπτομερεία την κατάστασιν, ως εύρομεν ταύτην εν τη χώρα άμα τη άφίξειμας εν Μοναστηρίω περιοριζόμενος απλώς εις την σύντομον ταύτης περιγραφήν τόσον αναφορικώς προς τας πόλεις ή τας όπωσδήποτε σημανινούσας κομπούβλεις, όσωνκαι εις τα χωρία.

Και εις εκείνας μεν, ως και εις το Μοναστήριον, ή Έλληνική κοινότης του όποιου από αρχαιοτάτων χρόνων διεκρίθη πάντοτε δια τον άκραφνή πατριωτισμόν του εις τον βωμόν του όποιου άπειρούς θυσίας εις αίμα και χρέμα πολλάκις αφιέρωσεν, ουδείς άμεσος κίνδυνος ύφίστατο, διατηρουμένου άκμαίου του φανατισμού δι της Έλληνικής ιδέαν, ως και της έλπίδος δια την ενότητα του Γένους. Αυστηρως όμως εις την ύπαιθρον, ίδια εις τα παρα την πεδιάδα του Μοναστηρίου, και παρα την Πρέσπαν, Περιστέριον, Κορέστια και Μορίχοβον χωρία, τα πράγματα

είχον παύσει πρό καιρού να φαίνονται θόδινα από πάσης άπόψεως δι' ήμας, καθ' όσον τρομοκρατηθέντα εκ της έντατικής και άνευ σχεδόν αντιπερισπασμού δράσεως των κομιτατζήδων, την όσοιαν με τόσον ζωηρά χρώματα άπεικονίζει και τόσον τραγικήν λεπτομέρειαν περιγράφει Παγιαρές, άπόλεσαν πάσαν ζωήν και κίνησιν. Οί ιερείς οι προύχοντες και οι διδάσκαλοι, όσοι κατώρθωσαν να σωθούν από την μάχαιραν των κομιτατζήδων έλχον πρό πολλού καταφύγει, χρίν άσφαλείας, εις τας πόλεις και ίδια το Μοναστήριον, όπως άποφύγωσιν τον βέβαιον όλεθρόν των, εάν εξηκολούθουν παραμένοντες εις τα χωρία. Έπομένως τόσον αι εκκλησίαί, όσον και τα σχολεία είχαν εγκαταλειφθή εις την διάκρισιν των Σχισματικών ιερέων και των κομιτατζήδων διδασκάλων, άνευ όμως πιστών δια τούς πρώτους ούτε μαθητών δια τούς άλλους

Τα Έλληνικά σώματα, άτινα από τινος είχαν κάμει την εμφάνισιν των εις την Βουλγαρόφωνον ζώνην, λόγω έλλείψεως έπαρκούς εν ταύτη όργανώσεως και καταλλήλου διευθύνσεως των προς συντονισμόν της ενεργείας των ή και καθορισμόν της δι' ενεργειαν περιφερείας εκάστου, μη ευρίσκοντα έπαρκή ασφάλειαν ούτε διαβλέποντα ανάλογα προς τας θυσίας ως ύφίσταντο και τούς κινδύνους οϋς διέτρεχον τα άποτελέσματα της δράσεώς των, ήναγκάζοντο μετά βραχείαν παραμονήν εν τη ζώνη ταύτη να άποσύρωνται εις την Έλληνόφωνον περιφερείαν, ένθα ήτε ασφάλεια και ή συντήρησις των ήτο μάλλον βεβαία.

Μεσεβλήθη όμως ή κατάστασις αυτή έδικώς άμα τη ίδρύσει εν Μοναστηρίω του ειδικοϋ προς Διεύθυνσιν κοί όργάνωσιν του άγώνος Κέντρου, όπερ υπήρξεν έκτοτε ο γενικός οδηγός άπάσης της Έθνικής εν τω Βιλαετίω δράσεως, και ο ένωτικος κριτικός όλόκληρου του δικτύου της σχετικής ενεργείας, τόσον εκ μέρους των σωμάτων, όσον και εκ μέρους των διαφόρων έπιτροπών των πόλεων και των χωρίων. Αλλά πλην των έπιτροπών τούτων, έχουσών ιδίαν όργάνωσιν με τας σχετικās άποστολάς εκάστου μέλους αυτών, ως και των υπό ταυτας όργάνων, υπήρχον και οι ιερείς και οι διδάσκαλοι, οίτινες κατά μέγα μέρος συνέλαβον δια την επιτυχή εξέλιξιν του έργου του κεντρικού εν Μοναστηρίω γραφείου.

Ούτοι κατόπιν της εις την βουλγαρόφωνον ζώνην διαρκούς σχεδόν εγκαταστάσεως των σωμάτων και της πολλαπλής ενισχύσεως της υπαίθρου δια του όπλισμού των κατοίκων των χωρίων, ήρξισαν να έπανέρχωνται εις τας ένορίας και τα σχολεία των και μετά φανατισμού και ζήλου να επιδίδωνται εις το έργον της άνορθώσεως του ήθικου των χωρικών και της Έθνικής διαπαιδαγωγήσεως της νεολαίας

Έννοείται ότι ή δράσις των Βουλγάρων δεν είχε σταματήσει ως δια μαγείας άποτόμως, περιορίζετο όμως μικρόν και κατ'

δλίγον, διότι πᾶσα σφαγή ἢ οἰαοδήποτε μορφῆς βιαιοπραγία ἐκ μέρους των, εἶχεν ἀρχίσει νὰ πληρώνεται μετὰ τόκου καὶ ἐπιτοκίου ἐνίοτε, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι αἱ πληρωμαὶ αὗται τοῦ πρὸς αὐτοὺς χρέους μας δὲν προσελάμβανον ποτὲ τὴν ἀγρίαν μορφήν, ἥτις ὑπῆρξεν ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς βουλγαροκομιτατζιδικῆς φύσεως.

Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐνάρεως τῆς ἐκ μέρους ἡμῶν ἡμύνης τὰ βουλγαρικὰ κακουργήματα ὅχι μόνον ἤρχισαν ἐλαττούμενα ὁποσδήποτε, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐλάμβανον πλέον χώραν ἐκ τοῦ φανεροῦ, ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ κ. Παγιαρές, ὑπὸ ὄργανωμένων σωμάτων ἐκ κομιτατζήδων, διότι συσχεθέντα ταῦτα ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν ἡμετέρων σωμάτων, αἵτινα εἰς ὅλας τὰς περιφερείας τοῦ Βιλαετίου κυριολεκτικῶς ἐκυρίαρχησαν ὀλίγον μετὰ τὴν ἐμφάνειν των χρόνον, ἢ ἀπεμακρύνθησαν τελείως ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐπιστρέψαντα εἰς Βουλγαρίαν, ἢ ἐπιμελῶς ἐκρύπτοντο καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς προέβαινον εἰς ἄγραν μεμονωμένης καὶ ἀσφαλοῦς ὁποσδήποτε λείας δι' αὐτά.

Κρίνω ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον νὰ παραθέσω κατωτέρω χρονολογικῶς, χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας, μερικὰ ὀνόματα, αἵτινα ἠδυνήθησαν νὰ συγκρατήσω εἰς τὴν μνήμην μου, ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας καὶ τῆς Θρησκείας πεσόντων Ἑλλήνων κατοίκων τοῦ Μοναστηρίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ χωρίων, κατόπιν δολοφονικῆς ἐκ μέρους τοῦ Βουλγαρικοῦ κομιτατοῦ δράσεως.

1ον Μόδης, ἐκ τῶν ἐγκρίτων κατοίκων τοῦ Μοναστηρίου ἐδολοφονήθη ἐν τὸς τοῦ καταστήματός του τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1904.

2ος Τάντης, ἕτερον ἐγκριτὸν τῆς Μοναστηριακῆς κοινωνίας μέλος ἐδολοφονήθη ἐν τὸς τῆς πόλεως τὸν Ἰούνιον τοῦ 1905.

3ον Ὅλα τὰ ἄρρενα μέλη, πέντε τὸν ἀριθμὸν, τῆς οἰκογενείας Μίρτσε, κατεκρεουργήθησαν ἐν τῷ χωρίῳ Σούχοντολ τοῦ Μοριχόβου κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ ἰδίου ἔτους 1905.

4ον Παπασταύρος, ἐκ Πισοδερίου ἐσφάγη ἐν μέσῃ ὁδῷ κατὰ τὴν εἰς Φλώριναν μετὰβασίν του τὸν Αὐγούστον τοῦ 1905.

5ον Παπαμάρκος, ἐκ Γραδεσνίτης (Μοριχόβου) ἐδολοφονήθη τὴν 14ην Μαρτίου 1905.

6ον Μηνᾶς Κόλιας ἀραμπατζῆς ἐκ Κορυτσᾶς ἐσφάγη ὑπὸ κομιτατζήδων εἰς Δράγος τὴν 27ην Ὀκτωβρίου κατὰ τὴν τραγικὴν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ περιπέτειαν τοῦ Μητροπολίτου Φοροπούλου καὶ τοῦ ὑποφαινομένου συνοδοῦ του. Τὰ τῆς περιπέτειας ταύτης θέλω περιγράψαι εἰς προσεχῆ ἰδίαν ἀνταπόκρισίν μου.

7ον Ἡλίας Γεώργιος ἐκ Μοναστηρίου

ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΜΗΤΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

Ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ἀλωπίας (Καρατζόβας)

Κατάγεται ἐκ Καβακλή τῆς βορείου Θράκης. Τῷ 1906 ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τοῦ Γεν. Προξένου Θεσσαλονίκης ὡς πράκτωρ τοῦ διεξαγομένου τότε ἐνόπλου Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τὸν τύπον διευθυντοῦ τῆς ἐν Καρατζόβῃ ἀστικῆς σχολῆς.

Ἐγκαταλείπων τὰς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ σπουδὰς του ὡς τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς ἔσπευσε πλήρως ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως εἰς τὰ δίκαια τοῦ ἀγωνιζομένου Ἑλληνισμοῦ νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Τῷ 1908 κατ' ἀπαίτησιν τοῦ ἐλληνικοῦ κομιτατοῦ καὶ τῶν ἐν τῷ Ἑλλ. προξενεῖῳ Θεσσαλονίκης ἀξιωματικῶν ἐχειροτονήθη ἱερεὺς διὰ τὴν περιφέρειαν Καρατζόβας ἵν' ἀποβῇ ὑπὸ τὸ εἶδος ὠφελιμώτερος εἰς τὰς ἐθνικὰς του ἐνεργείας.

Αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας προσήνεγκεν ὡς πράκτωρ τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος καὶ ὅη μὲ τὴν δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν ἦν ἐξήσκηση ὡς ἱερεὺς καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος εἰς τὸ διαμέρισμα ἐκεῖνο ἀπέβησαν σημαντικαὶ καὶ ἐξετιμῆθησαν δεόντως ὑπὸ τῶν ἐν Θεσ. νικῆ ἀξιωματικῶν, ὁργανωτῶν τοῦ ἀγῶνος.

Τῷ 1912 κατόρθωσε καὶ τὸ ἐξῆς κατόρθωμα. Πρὶν ἢ ὁ ἡμέτερος στρατὸς εἰσέλθῃ καὶ καταλάβῃ τὴν Καρατζόβαν ἐνδυσθεὶς στολὴν ὀπλαρχηγοῦ καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς ἐλληνικοῦ ἀνταρτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος κατήρτισεν ἐξ ἐγκωρίων, ἔσπευσε νὰ καταλάβῃ τὴν Καρατζόβαν πρὶν ἢ οἱ Σέρβοι προφθάσουν νὰ καταλάβουν αὐτήν. Κατέλαβεν αὐτήν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ὕψωσε τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν καὶ οὕτω ἔσωσε ὀλόκληρον τὸ τμήμα ἐκεῖνο ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

ου δολοφονηθεὶς ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς προαναφέρω περιπέτειαν.

8ον Παπακωνσταντῖνος ἐκ Νεβόλιανης ἐδολοφονήθη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1905 ὑπὸ δύο Βουλγάρων μετημφιεσμένων εἰς γυναῖκας, καθ' ἣν σαιγμὴν εἰσερχόμενος οὗτος ἀνύποπτος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν προσεχὴν τοῦ ὁρθρου, ἠτύχει τοὺς πρὸ αὐτοῦ κύπτοντας δολοφόνους.

9ον Παπαστόιτσε, ἐδολοφονήθη τὴν 2αν Νοεμβρίου 1905 εἰς τὸ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μοριχόβου κείμενον χωρίον Πωρότι.

10ον Τέσσαρες ἄλλοι ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ ἄνω χωρίου, τῶν ὁποίων δυστυχῶς μοῦ διαφεύγουν τὰ ὀνόματα, δολοφονηθέντες ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ προῶθεντος ἱερέως Παπαστόιτσε....

* *

Ἐπίσης χρονολογικῶς, ἀνευ δηλαδὴ λεπτομερειῶν, θὰ ἀναφέρω τὰ σώματα ὡς καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, αἵτινα ἔδρασαν ἐν τῷ Βιλαετίῳ Μοναστηρίου κατὰ τὸ ἔτος 1905.

1ον Σῶμα Καπετὰν Βάρδα (ἄξιωμ., Τσόντος), ἢ δρᾶσις τοῦ ὁποίου διακριθεῖσι διὰ τὴν ἐπιτυχὴ καὶ συνετὴν τοῦ ἀρχηγοῦ του διεύθυνσιν, καὶ διαρκέσασα, ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη, περισσότερον παντὸς ἄλλου σώματος, ἐξετυλίχθη εἰς ὅλα: σχεδὸν τὰς περιφερείας τοῦ Βιλαετίου, πλὴν τῆς τοῦ Μοριχόβου, καὶ ἰδίᾳ εἰς Κορέστια, Πρέσπαν καὶ Περιστέρη.

2ον Σῶμα Καπετὰν Βέργα (ἄξ. Μάνος), ἔδρασε ἐπὶ βραχὺν χρόνον εἰς Κορέστια, κατανεμηθὲν εἰς διάφορα ἄλλα σώματα λόγῳ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ Μακεδονίας τοῦ ἀρχηγοῦ του.

3ον Σῶμα Ἰ. Καραβίτου, ἔδρασε ἐπίσης ἐπιτυχῶς εἰς Κορέστια, Περιστέρη, Πρέσπαν καὶ Μοριχόβον.

4.) Σῶμα ὑπὸ Γ. Βλαχογιάννη (ἄξ.) καλῶς κατηρτισμένον ἔκαμε δυστυχῶς βραχεῖαν ἐξουσίαν ἐν Μακεδονίᾳ. ἂν καὶ ἡ δρᾶσις του ἐπεξετάθη μέχρι τῆς πρὸς βορρᾶν τοῦ Μοναστηρίου κειμένης κομποπόλεως «Νιζοπόλεως» μεθ' ἧς ἀνεχώρησε διὰ τὸ ἐσωτερικόν, ἀφοῦ ἀπέσπασεν ἄνδρας τινὰς ὑπὸ τὸν ἄξ. Βαρθηλὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ εἰς Μοριχόβον δρωῦτος Σώματος ὑπὸ τὸν Ρέμπελον.

5) Σῶμα Γ. Δικονύμου Μακρῆ, ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπιτυχῶς ἐργασθὲν ἔφερον ἀγλαοὺς καρποὺς εἰς Κορέστια καὶ Περιστέρη.

6) Εὐθ. Κασοῦδη μετ' ὀλίγων πάντοτε ἀνδρῶν, λόγῳ ὅμως τῆς μελιχρότητός του πρὸς τοὺς χωρικοὺς καὶ τῆς κληρῆς του ἀντιλήψεως διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν προσέφερεν ἐπίσης καλὰς καὶ θετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὰς περιφερείας, εἰς ἃς ἐργάσθη, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν τοῦ Περιστερίου.

7). Σῶμα Καπετὰν Καλογεράκη ἔδρασε περὶ τὴν Μπελκαμένην, κατανεμηθὲν μετὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ του παρὰ τὸ Λέχοβον, εἰς ἄλλα σώματα.

8). Σῶμα Β. Πανουσοπούλου (ἄξ.) ἔδρασε παρὰ τὴν Πρέσπαν ὅπου ὁ ἀρχηγός του τραυματίσθεις δυστυχῶς ἐν συμπλοκῇ μετὰ Τουρκικοῦ ἀποσπάσματος, ἔπεσε αἰχμάλωτος. Πρὸ τῆς δράσεώς του ταύτης ὁ Πανουσόπουλος ἐχρησιμοποίηθη διὰ τὸν προπαγανδιστικὸν σκοπὸν, ἐν Φλωρίνῃ, ἐνθα μετήρχει τὸν διδάσκαλον.

9). Σῶμα Καπετὰν Ρέμπελον (ἄξ. Τσολακόπουλος). Λίαν ἐπιτυχῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐργασθὲν ἐν Μοριχόβῳ συνετέλεσε κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐδρασίωσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀισθημάτων τῆς Περιφέρειας, μετὰ τὸ σῶμα τοῦτο συνειργάσθη ἐπίσης καλῶς καὶ ὁ Καπετὰν Φιωτάκης.

10) Σῶμα ὑπὸ τοὺς Νικολοῦδην καὶ Σκαλίδην. Οἱ γενναῖοι ὄντως οὗτοι ἀρχηγοὶ θὰ ἀπέφερον καλλιτέρους καὶ ἀφθονωτέρους καρποὺς, ἂν δὲν τοὺς παρεῖχεν ἡ ὀρηκτικότης των εἰς ἀσύνητα ἐνίοτε καὶ παρακεινδυνευμένα ἐγχειρήματα ὡς τὰ τῆς εἰσόδου των εἰς Γκόρτσοβον ἐνθα, κατόπιν βουλγαρικῆς προδοσίας, συμπλακέντα μετὰ πολυαριθμοῦ Τουρκικοῦ ἀποσπάσματος εὗρον ἡρωϊκὸν μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀναφελῆ διὰ τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν, θάνατον.

11ον) Πλὴν τῶν σωμάτων τούτων ἔξ Ἑλλάδος εἰσελθόντων καὶ ἐνισχυθέντων ἐκ πολλῶν Μακεδονικῶν στοιχείων, ὀπλιτῶν καὶ ὀπλαρχηγῶν ἐργάσθησαν εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιφερείας καὶ πολλὰ ἄλλα σώματα ὑπὸ Μακεδόνας ἀρχηγοὺς καὶ ἔξ ὀπλιτῶν Μακεδόνων καθαρῶς ἀποτελούμενα, ὡς τὸ σῶμα τοῦ Παύλου Κύρου, τὸ τοῦ Σίμου κ.λ. . .

12ον) Σῶμα Τσολάκη, ἀποτελούμενον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Μακεδόνων, ἐπὶ πολὺ ἔδρασε περὶ τὸ Ρέχοβον, Λιπούς καὶ Δράγος τοῦ Περιστερίου.

* *

Κρίνομεν τέλος δίκαιον πρὸς τεματισμὸν τοῦ θέματος τῆς παρουσίας συντόμου ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως νὰ παραθέσωμεν καὶ τινὰ ὀνόματα ἐκ τῶν κυρίως ἐργασθέντων κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον. Οὕτω.

1ον Ἐν Μοναστηρίῳ τὰ ἀποτελοῦντα τὴν σχετικὴν ἐπιτροπὴν μέλη ἦσαν οἱ Σπυρ. Δούμας, Σταύρος Νάλης, Κων. Μιχαῖλ, Ἄν. Ζάλης, Μιχ. Σόντες, Ἄριστ. Ματῆς, καὶ Σωτ. Κοντοῦλης.

Τὰ δὲ κυριώτερα τῶν βοηθητικῶν αὐτῶν ὁργάνων, οἱ Γ. Μάντας, Ναοὺμ Ραδίσης Πέτρος Οἰκονόμου, Δ. Κουντουρτζῆς, Δ. Μάνος, Λουκάς Κουντουρᾶς, Ἄλ. Παπαναοῦμ, Δ. Μάρκου καὶ Εὐάγ. Τάνου.

2ον) Ἐν Μεγάροβῳ οἱ Μούσιος, Ν. Κίτσας Α. Ντόβας καὶ Α. Ζώγας.

3ον) Φλωρίνη οἱ Τέγος Σαπουντζῆς, Γ. Λουκάς Ν. Πύρζας Π. Τάσος καὶ Α. Ποτλάρης.

4) Ἐν Μιλοβίστη οἱ Ναοὺμ Νάνου, Σπ. Τσάπης καὶ Παπαβασίλης.

5) Ἐν Νιζοπόλει Γ. Παπαμιχαῖλ καὶ Τρίπου.

6) Ἐν χωρίῳ Μπροῦσνικ οἱ Αθ. Τάλια, Αν. Γιαννούσης καὶ Θ. Λαλάκης.

7) Ἐν Μπουκόβῳ, Παπασπᾶση Ν. Σεραμίνης καὶ Ν. Κυπραῖος.

8) Ἐν Μπελκαμένη οἱ Χρήστος Ἐξάρχου, Α. Ἐργολάβος καὶ Ν. Μάνος.

9) Ἐν Λεχόβῳ, οἱ Πέτρος Στεφανίδης καὶ Περ. Φίτσιος.

10) Ἐν Νιγκοβάνῃ, ὁ Κόλιας Πίνιας.

11) Ἐν Μπλάτση Οἰκ. Κούντουρα, Ηλ. Τσιρκίσις καὶ Κ. Νιούλης.

12) Ἐν Κοζάνῃ οἱ Ἰατροὶ Ρεπανᾶς, Ν. Γκιουλέκας, Κ. Μάμας, Δήμος Παπακωνσταντίνου, Ν. Χαμίτας Λάζος Μπλουτσας, Ζαχαρίας Διάφας καὶ Λάζος Μαλούτας.

13) Σιατίστῃ οἱ Ἰωάν. Ἀποστόλου καὶ Ἰω. Σαμαράς.

14) Ἐν Βογατσικῷ οἱ Κ. Ντόγρας ὀπλαρχηγός, Παντ. Κόκκινος, Κων. Βράκας, Ἄθ. Ἰατροῦ, Τάκης Σπυρόπουλος, Χρ. Τοζίδης Α. Τακαντζῆς.

15) Ἐν Κλεισοῦρα οἱ Γ. Κιάντας, Ἀλ. Γεωργιάδης, Ἄνδ. Παναγιωτόπουλος καὶ Δημ. Μίζας.

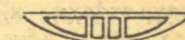
16) Ἐν Λοσνίτση, ὁ Στέριος Ντούφιας.

17) Ἐν Σόροβιτσα, οἱ Ἀδελφοὶ Βατραχάνα.

Ἐν Καλλιθέᾳ 10η Σεπτεμβρίου 1929

Π. ΣΠΗΛΙΑΔΗΣ

Ἀντιστρατήγος

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπειδὴ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἔκαθεν ἀφειδῶς τὸ θυμίαμα εἰς τοὺς θεοὺς, παρὼν Λεωνίδας ὁ παιδαγωγός. Τόσον θαυμάσιος, εἶπεν, ὁ παῖς, νὰ καίῃς τὸ θυμίαμα, ὅταν γίνῃς κύριος τῆς παραγωγῆς τῶν λιβανωτῶν χώρας. Ὅτε λοιπὸν ἔγινε κύριος ταύτης, ἐπεμψεν ἐπιστολὴν λήγουσαν: Σοὶ ἔχω ἀποστείλει ἐκατὸν τάλαντα λιβανωτοῦ καὶ κασίνας, ἵνα μὴ φειδωλεύῃσαι πλέον πρὸς τοὺς θεοὺς, γνωρίζωνοι δὲ καὶ τῆς ἀρωματοφόρου χώρας κύριοι εἶμεθα.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Ἡ Ἐθνική μας Ὁργάνωσις «ὁ Παῦλος Μελάς» μετὰ τὰ καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα παραρτήματά της ἐπιτελεῖ καὶ κατὰ τοῦτο ἐθνικώτατον ἔργον, συντελοῦν εἰς τό- νωνον καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήμα- τος, τὸ ὁποῖον εἶναι σήμερον, ὡς γενικῶς ὁμολογεῖται, εἰς μεγάλην χαμηλότητα καὶ ἔχει ἄμεσον ἀνάγκη πολλῆς ἀνυψώσεως ἵν' ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὸν καταρατὴν κίνδυνον ὃχι μόνον τῆς κοινωνικῆς ἐκλύσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κρατικῆς ἀποσυνδέσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς μας καταπτώσεως. Τὰ τελοῦμε- να ἀνὰ τὰ παραρτήματα μετὰ τὸσον ἐπίσημον καὶ καλλιπὴν τρόπον ἐθνικὰ μνημόσυνα ὑπὲρ τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνισθέντων καὶ πεσόντων Μακεδονομάχων καὶ οἱ ἐκφωνοῦ- μενοι πατριωτικοὶ λόγοι ἀποτελοῦν διάθερ- μα ἐναύσιμα καὶ ζωηροῦς σπινθήρας ἀ- ναρριπιστικῶς τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ἱκανοῦς, καὶ συγκροτοῦν ἄσβεστον τὴν φλόγα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς ἱκανῆς ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἐκκληρώσῃ τὸ πρὸς τὴν Πα- τρίδα καθήκον της. Νομίζομεν ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο ἡ Ἐθνική μας Ὁργάνωσις πρέπει νὰ προσελήθῃ τὴν προσοχὴν τῶν Δήμων, τῶν Κοινοτήτων καὶ ἰδίᾳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τύχῃ πάσης ἐνισχύσεως.

* * *

Μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν πεσόντων Μακεδονομάχων ἐν Φλωρίνῃ

Χάρις εἰς τὴν ἑκτακτον δραστηρι- ὄτητα καὶ πρόνοιαν τοῦ Διοικ. Συμβου- λίου τοῦ ἐν Φλωρίνῃ Παραρτήματος τῆς Ἐθνικῆς Ὁργανώσεως « ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ » ἐτελέσθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γε- ωργίου ἀνδήμον καὶ ἐπιβλητικὸν μνη- μόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πε- σόντων Μακεδονομάχων, χοροστατούντος τοῦ Σ. Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Χρυσο- στόμου.

Παρέστησαν εἰς αὐτὸ ἅπαναι αἱ πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ἦτοι ὁ Νομάρχης κ. Καλλι- γὰς, ὁ Πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν κ. Ἀνδρογιάννης Ἰγγλέσης μετὰ τοῦ δι- καστικοῦ προσωπικοῦ, ὁ Διοικητὴς τοῦ 9ου Συνοριακοῦ Τομέως καὶ Φρούραρ- χος Ἀντισυνταγματάρχης κ. Βασίλειος Τζιζιώτιος μετὰ τῶν Ἀξιωματικῶν, ὁ Διοικητὴς τῆς χωροφυλακῆς κ. Πετρά- κης, ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμή- ματος κ. Σταύρος Κελομυζέας, ὁ Δή- μαρχος κ. Τ. Σαπουτζῆς μετὰ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, ὁ Γερουσιαστὴς κ. Γ. Τζωρτζῆς, ὁ βουλευτὴς κ. Χατζη- τᾶσης, ὁ Γυμνασιάρχης κ. Φιλιππίδης μετὰ τῶν καθηγητῶν, ὁ διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου κ. Καστανός μετὰ τῶν κα- θηγητῶν, ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημο- τικῶν Σχολείων κ. Α. Γιούρσης, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Οἰκοτροφείου κ. Γ. Σμυρνῆς, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Διδασκάλων κ. Α. Σταυρί- δης μετὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἅπαντες οἱ Διδάκται οἱ τῆς πόλεως, πλείστοι τῶν μελῶν τοῦ Παραρτήμα-

τος τῆς Ἐθνικῆς Ὁργανώσεως, αἱ χῆ- ραι καὶ ὄρφανὰ τῶν πεσόντων Μακε- δονομάχων, ἅπαντα τὰ Προεδρεῖα τῶν διαφόρων Σωματείων τῆς πόλεως καὶ πλῆθος λαοῦ.

Εἰς τὸ μέσον του ναοῦ εἶχε στη- θῆ μεγαλοπρεπὲς καινοτάφιον, τὸ ὁποῖ- ον εἶχε διακοσμηθῆ πλουσίως καὶ καλ- λιτεχνικῶς μερίμνη τῆς κ. Καραβία, Προέδρου τοῦ Συλλόγου κυριῶν καὶ Δ[ί]ων τῆς πόλεως μας « Τὰ πάτρια ».

Μετὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὠ- μίλησεν διεξοδικῶς καὶ λίαν καταλλή- λως ὁ δικηγόρος κ. Κ. Μακρῆς ἐξά- ραζας τὴν σπουδαιότητα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος καὶ τὸ μέγα πατριωτικὸν ἔρ- γον τῶν ἡμιθέων Μακεδονομάχων, οἱ ὅποιοι ἔκτισαν τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τὸν βραίων ἐσλαβισμόν καὶ ἐπέβαλον διὰ τῆς αὐτοθυσίας καὶ ἀπαραμίλλου ἡρωϊ- κῆς δράσεώς των τὰς ἐθνικὰς βλέψεις μας καὶ μέχρι τῶν ὁρίων σχεδὸν τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας, εἰς θάμβος τοῦ πε- πολιτισμένου κόσμου. Ἐτόνισεν ὅτι ὁ ἀλησμόνητος Μακεδονικὸς ἀγὼν ἀφύπνι- σεν ἀπὸ τὸν λήθαργον καὶ τὴν νάρκην τὴν γονατισμένην καὶ λιποψυχημένην ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 Ἑλλάδα διὰ νὰ τῆς δώσῃ νέαν ζωὴν καὶ σφρῆ- γος. Ὁ Ἁγὼν οὗτος ὑπῆρξεν ἡ κο- λυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, εἰς τὴν ὁποίαν βαπτισθεῖς ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ τὸ Ἑλ- ληνικὸν Κράτος ἐξῆλθον ἐξαγισμένοι ἀπὸ τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ νι- κηταί, ὥστε μετὰ πεποιθήσεως κατό- κτην νὰ ἀνάδειχθῶν τροπαιοῦχοι καὶ κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 913 Ὁ Ἑλληνισμὸς, καὶ ἰδίᾳ ὁ Μακεδο- νικὸς τοιοῦτος, δὲν θὰ παύσῃ νὰ τε- λῆ μνημόσυνα καὶ νὰ γεραιρῇ τὴν μνή- μην τῶν πεσόντων Μακεδονομάχων.

Ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ψυχῶν τῶν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πε- σόντων Μακεδονομάχων, χοροστατούντος τοῦ Σ. Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Χρυσο- στόμου.

Ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ψυχῶν τῶν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πε- σόντων Μακεδονομάχων, χοροστατούντος τοῦ Σ. Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Χρυσο- στόμου.

Κατέθεσαν ἀκολουθῶς στεφάνους ὁ Νομάρχης κ. Καλλιγὰς μετὰ σύντομον, γλαφυρὰν καὶ ὄρμαιν προσφώνησιν, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τομέως κ. Β. Τζιζιώτιος,

ὁ Δήμαρχος κ. Τ. Σαπουτζῆς, ὁ κ. Γ. Τσιάπανος ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Μο- ναστηριωτῶν, ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συν- δέσμου δημοδιδασκάλων Φλωρίνης κ. Σ. Τριανταφυλλίδης συνοδεύσας αὐτὸν μετὰ πατριωτικὴν προσφώνησιν, καθ' ἣν ἐτό- νισεν, ὅτι οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι τῶν μαρτύρων τοῦ θρυλικοῦ Μακεδ. ἀγῶ- νος θὰ παραμείνουν τὸ ἱερὸν σύμβολον διὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ τὸ φωτεινὸν μετέωρον, τὸ ὁποῖον διὰ φωτίζει τὸν δρόμον τοῦ πατριωτικοῦ καθήκοντος διὰ τὴν σύγχρονον καὶ τὰς ἐπερχομέ- νας γενεὰς τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἡ ἀν- ταρνήσις τῶν μαρτύρων εἶναι ἐκεῖνη ἡ ὁποία διακηρύττει τὴν ἀθανασίαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τὴν πίστιν εἰς τὰ πεπρωμένα της καὶ ὅτι οἱ Δημο- διδάσκαλοι δὲν θὰ παύσουν νὰ σφυρη- λατοῦν γενναῖα φρονήματα εἰς τὴν μα- κεδονίαν, ἀντάξια τῶν αἰσθημάτων τῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ Μ. ἀγῶνος.

Ἀκολουθῶς μετὰ συγκινητικὴν προ- σφώνησιν κατέθεσε στεφάνον ὁ μεθιτῆς τοῦ Οἰκοτροφείου Μιλιέρως.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Σ. Μητροπολίτης μας, ὅστις λίαν εὐγλώττως ὡς ἄλλος Χρυσόστομος, σαγηνεύει καὶ καταθέλει τὸ ἐκκλησιαστικόν, ἐξύμνησε τὸ ἔργον τῶν ἐθνομαρτύρων καὶ προσέθεσεν ὅτι ἡ ἐκκλησία πάντοτε ἐπιστρέφει τοιαύ- τας τελετὰς, ἀναφερομένας εἰς τὴν μνή- μην τῶν ἐθνομαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ἡρωικῶς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Οὕτω ἔληξεν ἡ τελετὴ τοῦ μνημοσύνου μετὰ πολλὴν ἐπισιμότητα καὶ ἐπιτυχίαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ μουσικὴ τοῦ Οἰκοτροφείου ἐπαιάνισε ἐκλεκτὰ πένθιμα ἔμβατήρια, καὶ ὁποῖον σημειωτέον ὅτι διὰ πρώτην φορὰν ἐτελέσθη εἰς τὴν πό- λιν μας εἰς μνήμην τῶν πεσόντων Μακε- δονομάχων. Ὁφείλομεν δὲ νὰ τονώσωμεν τὴν συγκίνησιν, ἡ ὁποία διακατεῖχε τὸ ἐκκλησιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἀνεπόλησε περα- σμένα ἀξέχαστα, ποῦ διηγώντας τὰθὰ αἰ- σθανόμεθα ὑπερφάνειαν καὶ πεποίθησιν διὰ τὴν ζωτικότητα τῆς φυλῆς μας, ἥτις εἰς τὰς πτώσεις της ἀνεγείρεται ὡς ὁ Ἄν- τῆος καὶ ἀπὸ τῆς συμφορᾶς ἀναγεννᾶται ὡς ἐκ τῆς τῆς φεγγᾶς μυθολογούμενος φοῖνιξ.

Ἡ τελετὴ τοῦ μνημοσύνου τούτου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἰδιαίτεραν συγκίνησιν ἠϊθάνθημεν προσαινεῖζοντες τὸ ἐπιβλητι- κὸν λάβηρον τῆς Ὁργανώσεως μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἐθνομάρτυρος Μελά, μᾶς ἐ- κίνησε, πλὴν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς πεσόντας, καὶ ζωηρότερον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν οἶκτον διὰ τοὺς ἐπιζώντας Μα- κεδονομάχους, τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ, εἰς τοὺς ὁποίους μέριμνησεν ἡ Πολιτεία δὲν παρέσχε τὴν ὑλικὴν ὑποστήριξιν, οὔτε καὶ τὴν ἠθικὴν ἀκόμη ἱκανοποίη- σιν. ὡς ὄφειλε σὰν στοργικὴ μετὰ νὰ παρέσχη. Ἐξεδόθη πρό τινος Διάταγμα περὶ καταρτισμοῦ Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν καταρτισμὸν πινάκων τῶν Μακεδο- νομάχων κ.λ.π. πρὸς παροχὴν συντάξε-

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΑΤΑΛΗ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΝ ΚΡΟΥΣΟΒΟΝ (ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ)

Ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1905

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

Οὕτω τὸ καταχθόνιον Βουλγαρι- κὸν σχέδιον ἐπέτυχεν ἐν μέρει, διότι ὅ,τι δὲν ἠδυνήθησαν οἱ κριματίζηδες μετὰ τὸν αὐτοῦ τοὺς ἀγῶνας νὰ κα- τορθώσωσι τὸ ἐπέτυχον τῆ συνδρομῆ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι ἀφήρεσαν ὡς εἶπομεν, τὸν πλοῦτον, τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ζωτικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυμοῦ καὶ κατέστησαν αὐτὸν πένητα καὶ δυστυχῆ. Τί ἄλλο λοι- πὸν ἀποδεικνύει ἡ ἀδικωτάτη αὕτη διαγωγὴ τοῦ Τούρκου στρατηγοῦ ἢ αἰσχρὰν συνεννόησιν μετὰ τῶν κομι- τατίζῶν; Κατὰ τὰς ἀπαισίας καὶ φρικτὰς ἐκεῖνας ἡμέρας τῆς ἀνακα- ταλήψεως τοῦ Κρουσόβου ὑπὸ τοῦ Τουρ- κικοῦ στρατοῦ ὑπέστησαν μαρτυρι- κὸν θάνατον πολλοὶ ἔγκριτοι Ἑλ- ληγες πολῖται ἀκραιφνῆ ἐθνικοὶ πα-

— — —

Τὸ ἐτήσιον Μνημόσυνον τοῦ Συνδέσμου Μακεδονομάχων Βόλου

Μετὰ πάσης ἐπιβλητικότητος ἐτελέσθη προχθὲς Κυριακὴν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀναλήψεως προεξάρχοντος τοῦ Σεβα- σμιωτάτου Μητροπολίτου Βόλου κ. Γερμα- νῆ καὶ συλλειτουργούντων ἀπόντων τῶν αἰδ. ἱερέων τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ ἱεροδιακό- νου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κ. Σωφρο- νίου Χρυσόχοῦ τὸ ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Μακεδονομάχων Βόλου ὁ « Παῦλος Με- λάς » καθιερωθὲν ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ἐθνομάρτυρος Παύλου Μελά καὶ τῶν κατὰ εὐδὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πεσόντων, κατὰ τὸ ὁποῖον προσήλθον ἐν σώματι εἰς τὸν ναὸν τὰ μέλη τοῦ Συνδέ- σμου μετὰ τοῦ λαβάρου αὐτοῦ.

Εὐχαριστήριον τοῦ Συνδέσμου Μακεδονομάχων τοῦ Παραρτήματος Βόλου « Παῦλος Μελάς »

Ὁ Σύνδεσμος Μακεδονομάχων ἐκφρά- ζει καὶ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Δημητρι- ᾶδος κ. Γερμανὸν, διότι πᾶν προθύμως ἠδύκνησε νὰ λαμπρύνῃ διὰ τῆς παρουσίας του τὸ ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου τελεσθὲν ἐτή- σιον μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ἐθνομάρτυρος Παύλου Μελά ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀ- ναλήψεως καὶ διὰ τὸν ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐκφωνηθέντα ἀληθῆ πατριωτισμοῦ λόγον του.

Ἐπίσης εὐχαριστεῖ τοὺς συμμετασχόντας ἱερεῖς καὶ τὸν ἱεροδιακόνον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κ. Σωφρόνιον Χρυσόχοῦ, ὡς καὶ πάντας τοὺς προσελθόντας κατὰ τὸ Μνημόσυνον συμπολίτας μας.

(Ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Συνδέσμου)

ράγοντες ὡς ὁ Περικλῆς Μ. Βατάλης ἱατρός, Γκίνας ζωέμπορος, Νικόλαος Πούσκας καὶ ἄλλοι ἐξιλαστήρια θύ- ματα τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας.

Οἱ φόνοι, αἱ διαρπαγαὶ καὶ αἱ λε- ηλασίαι διήρκεσαν ἐπὶ 2 ὁλόκληρα ἡμερονύκτια (ὡραὶ φρικτῆς τῶν κα- τοίκων ἀγωνίας) ἔπαυσαν δὲ τῆ ἐ- πεμβάσει τῶν διαφόρων Προξένων οἵτινες ἐν Μοναστηρίῳ ἀπήτησαν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν νὰ παύσῃ τὰ ἔκτροπα ταῦτα, διότι ἄλ- λως θὰ εἶναι ὑπεύθυνος αὐτῆ ἡ Κυ- βέρνησις. Οἱ κάτοικοι οἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμπρησμῶν καὶ λεηλασιῶν εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὸ ὑ- περάνω τοῦ Κρουσόβου μαγευτικὸν δάσος, φυλαττόμενοι ὑπὸ σειρᾶς στρατιωτῶν καὶ οἱ ὁποῖοι καθ' ὅλην τὴν διήμερον διαμονὴν των ἐν τῷ δά- σει ἔτρεμον ἐκ τοῦ φόβου, ὡς μετ' ἐ- πιτάσεως ἐψιθυρίζετο, μήπως σφα- γῶσι ὑπὸ τῶν Τούρκων, μόλις ἐπιτρα- πῆ διὰ νὰ εἰσελθῶν ὅπου ἀντίκρυ- σαν τὸ συγκινητικώτατον τῶν θεα- μάτων καπνοί, πτώματα προσφάτως κρεουργηθέντα σωροὶ ἐρείπιων οἱ ὁ- ποῖοι ἐφραττον τὸ πέρασμα καὶ ἠ- ναγκάσθησαν νὰ διανυκτερεύσωσι εἰς τὰ ὑπολειφθέντα σπίτια ὅπως

Τὴν ἐπομένην γυμνοὶ καὶ φρι- καλέοι τὴν ὄψιν ἠτοιμάζοντο νὰ ἐκ- πατριθῶσι, ὁπότε διὰ προτροπῆς τῶν σωφρονεστέρων καὶ δὴ τῶν διδα- σκάλων, πάντων ἐντοπίων, προσελή- λθη ὁ ἐκπατρισμὸς πρὸς μεγί- στην θλίψιν τῶν ἀνάνδρων Βουλγά- γων, οἱ ὁποῖοι αὐτὸ ἐπέδωκαν διὰ τοῦ κινήματός των.

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη καταστροφὴ τοῦ Κρουσόβου, ἥτις μεγίστην ἠσκη- σεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐ- ξελίξεως τοῦ ἐθνικοῦ μας προβλήμα- τος, ἀφύπνισε καὶ συνεκίνησε τὸ Πα- νελλήνιον, κατέστησε προσεκτικωτέ- ραν τὴν ἐπίσημον Ἑλληνικὴν Κυ- βέρνησιν, ἥτις κατενόησε πλέον φανε- Ͼ καὶ διεῖδε ὅτι ἐν τῇ ἀποπειραταύ- τη τοῦ ἀπαισίου Βουλγαρικοῦ Κο- μιντάτου ἐκφυλοφροεῖτο ὁ μέγιστος ἐ-

ως. Παρ' ὅλον τοῦτο ὅμως νέα δυσπί- τευκτοὶ διατυπώσεις ἐξαίως ἀπαιτοῦν- ται, αἱ ὁποῖαι καθιστῶσι τὴν ὑπόθεσιν δῶρον ἄδωρον. Καὶ ἐρωτῶμεν τοὺς ἀρ- μοδίους, μήπως οἱ ἐπιζώντες Μακεδο- νομάχοι καὶ αἱ χῆραι καὶ τὰ ὄρφανὰ τῶν ἐθνομαρτύρων, ἐπειδὴ εἶναι μαρτύρων γυναῖκες καὶ τέκνα, πρέπει δι' αὐτὸ μετὰ χίλια μαρτύρια νὰ τύχωσιν κρατικῆς ἀρωγῆς, διὰ νὰ μὴ πεθάνουν τὸν ἐξ ἀσι- τίας θάνατον, περιφρονημένοι, ἔσπερημέ- νοι, καὶ ἐγκαταλελειμμένοι ἐπάνω στὴν ψάθα πρὸς ὄνειδος τοῦ Κράτους καὶ τῆς πατριωτικῆς ἰδεολογίας; Ἡ πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ στερεοτύπως εἰς αὐτοὺς τὸ ὅτι ἡ ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πα- τριδος ἀγωνιζομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ;

Τοῦτο θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος ἐθνικὴ ἀχαριστία ὃχι ἐποικοδομητικὴ διὰ τὴν κρατικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν πατριωτι- κὴν ἰδεολογίαν. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι ἡ Πολιτεία δὲν θὰ παραλείψῃ τὸ πα-τριωτικὸν τοῦτο καθήκον της ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι οὕτω τονώνεται παραδειγμα- τικῶς τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα, τῶν ὁ- ποίου σήμερον μάλιστα κατὰ τὴν ἐπο- χὴν τοῦ ἀρκ. ἰου ὕλισμου καὶ τοῦ ἐκ τοῦ Κομμουνισμοῦ κινδύνου ἔχομεν εἰσέροποιε καὶ ἄλλοτε ἀπόλυτον ἀνάγκη δι' αὐτὴν τὴν κρατικὴν μας ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ἐθ- νικὴν μας ὑπόστασιν.

— — —

Τὸ ἐτήσιον Μνημόσυνον τοῦ Συνδέσμου Μακεδονομάχων Βόλου

Μετὰ πάσης ἐπιβλητικότητος ἐτελέσθη προχθὲς Κυριακὴν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀναλήψεως προεξάρχοντος τοῦ Σεβα- σμιωτάτου Μητροπολίτου Βόλου κ. Γερμα- νῆ καὶ συλλειτουργούντων ἀπόντων τῶν αἰδ. ἱερέων τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ ἱεροδιακό- νου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κ. Σωφρο- νίου Χρυσόχοῦ τὸ ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Μακεδονομάχων Βόλου ὁ « Παῦλος Με- λάς » καθιερωθὲν ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ἐθνομάρτυρος Παύλου Μελά καὶ τῶν κατὰ εὐδὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πεσόντων, κατὰ τὸ ὁποῖον προσήλθον ἐν σώματι εἰς τὸν ναὸν τὰ μέλη τοῦ Συνδέ- σμου μετὰ τοῦ λαβάρου αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μνημοσύ- νου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας διὰ λόγου πλήρους πατριωτισμοῦ ἀνέπτυξε διὰ μα- κρῶν τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος, ἐξῆρε τὴν δρᾶσιν τῶν Μακεδονομάχων καὶ τὴν συμ- βολὴν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας κοί- τος Κλήρου τόσον εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ὅσον καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς ἀπελευ- θερωτικούς ἀγῶνας τοῦ Ἐθνους μας καὶ ἐκαυτηρίασεν ἐν τέλει τὴν στάσιν τῶν ἐ- πιδικωκόντων ἤδη τὴν αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας μας κομμουνιστῶν.

Μετ' ὃ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου ὁ- πλαρχηγός κ. Δ. Τσέγκος κατέθηκε πρὸ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

‘Η θανατική τιμωρία του Βουλγάρου Αρχικομιτατζή Τάνε

Μεμνημένος εις τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ 1905 καὶ διατελέσας ἐν Ὀστρόβῳ ὡς Κέντρον τοῦ Μακ. ἀγῶνος ἀλληλογραφῶν μετὰ τοῦ Προξένου Θεσ- νίκης ἀπὸ 1906—1907 ἐμπιστευτικῶς ἔμαθον παρὰ τοῦ Δημητρίου Γούλιου (Μισούρι) ἐκ τοῦ χωρίου Τσεγάνη ὅπου μόνον αὐτὸν μετὰ 8—10 οἰκογενειῶν ἐν ὄψῳ εἶχαμεν ὡς «Ἕλληνες,» ὅτι ὁ περιβόητος βούλγαρος βοϊβόδας Τάνες ἐκ Γορνιτσόβου καταγόμενος μετὰ τριῶν ἐμπιστῶν του ὀπλιτῶν ἐφιπλωντῆν 23ην Ἰουνίου 1906 διερχόμενοι ἐκ Τσεγάνης κατηυθύνοντο πρὸς τὸ Σαρακινόβον Καρατζόβας, ὅπου εἶχε κληθῆ ὁ Τάνες βοϊβόδας, ὑπὸ ἄλλου συναδέλφου του, καὶ ὀπθῆν ἐπιστρέφων μετ’ ὀλίγα: ἡμέρας θὰ κατέλειπε μίαν ἐσπέραν περὶ τοῦ χωρίου Τσεγάνης με σκοπὸν δῆθεν νὰ καλέσῃ παρ’ αὐτῶ τοὺς 8—10 ὑπολειφθέντας Ἕλληνας χωρικοὺς (Τσεγάνης) Παπαντῆν, Δημήτριον Γούλιου, Ἀθανάσιον Τζίκαν, Βασιλεῖον Χρήστου, Δημήτρον Τζίκαν, Θωμᾶν Νάτην καὶ συστήσει αὐτοῦς διὰ τελευταίαν φορὰν, ὅπως ἀσπασθῶσι τὸ χρῆσμα πλέον καὶ στείλωσιν τὰ παιδιά των εἰς τὸ βουλγαρικὸν σχολεῖον, δεδομένου ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ των εἶχον ὑποκύψῃ καὶ εἶχον γίνῃ Βούλγαροι. Πράγματι τῆ 28 ἢ 29 Ἰουν. 1906 ὁ ἴδιος ὁ Δημήτριος Γούλιος ἔρχεται εἰς Ὀστρόβον καὶ με εἰδοποιεῖ, ὅτι ὡς ἐπληροφ. ἰρήθη, ὁ Τάνες βοϊβόδας ἐπιστρέφων σήμερον 28ην ἢ 29 θὰ παραστήνῃ εἰς τὰ καλύβια Τσεγάνης, ὅπου καὶ θὰ προσεκάλει τοὺς ὡς ἄνω κατοίκους. Ἐπὶ τῆ θεικῆ αὐτῆ πληροφορίᾳ βασιζόμενος ἀφ’ ἐνός καὶ ἀφ’ ἑτέρου ἐν γνώσει διατελών, ὅτι περὶ τοῦ Ὀστρόβου οὐδὲν ἀναρτικὸν Σῶμα εἶχαμεν διὰ νὰ ἐνεργήσω ὅ,τι χρειαζέται εἰς μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν πρὸς τοῦτο, διότι τὰ

συμμορίας, αἵτινες περιώρισαν πλέον τὴν δρᾶσίν των εἰς ὠρισμένα σημεῖα. Ἡ τοιαύτη ἄμεσος καὶ αἰφνιδίως μεταστροφή ἔφερε καὶ τὰ ἀποτελέσματά της.

Καὶ ἔβλεπε τὸ συγκινητικώτατον ἐκεῖνο θέαμα, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεε δάκρυα χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες κάτοικοι, ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς θέσεως πλοῦσιοι καὶ πτωχοὶ μορφωμένοι καὶ ἀγράμματοι συνεισέφερον ἀπειδέστατα τὸν ὄβολον των, πολλοὶ καὶ τὸν ἑαυτον τοὺς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἱεροῦ ἔργου.

περὶ χωρία ὅλα εἶχον ὑποκύψῃ εἰς τὸν Βουλγαρισμὸν, ἀγωνία καὶ σιανοχωρία μεγάλη μετέλαβε πῶς νὰ μὴ χάσῃ τὴν εὐκαιρίαν αὐτήν.

Προσκαλῶ τοὺς συμπατριώτας καὶ συνεγγάτας μου Χρήστον Στουγιαννίδην καὶ Παντελῆν Ἀθανασίου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκμυστηρευσθεὶς τὴν παρουσίαν τοῦ Τάνη παρὰ τὰ καλύβια Τσεγάνη, καταστρώνω μετ’ αὐτῶν σχέδιον ἐξουτώσεώς του. Βυλιδσκοποῦμεν τὸν φιλέλληνα Τοῦρκον λοχαγὸν Ὀστρόβου, Σαλῆ Ἐφέντην, ὅστις ἔδειξε προθυμίαν, καὶ ὀπλιζόμεθα μετ’ αὐτοῦ καὶ περὶ τὴν 8ην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀναχωρήσαντες ἐξ Ὀστρόβου ἐφθάρσαμεν εἰς καλύβια Τσεγάνη τῆν 10ην ὥραν, ὅπου καταλαβόντες ἐπικαίρα σημεῖα εἰς τὴν θέσιν Μαγχιτσε λειβάδα. Περὶ τὴν 11 ἢ 12 ὥραν τῆς νυκτὸς ἀκούομεν ἕναν δούλον ἴππων καὶ ὑπόκωφον ψιθυρον. Πράγματι ὁ βοϊβόδας Τάνες μετὰ τῶν τριῶν συντρόφων του ἐπιστρέφων θὰ διενυκτέρευεν περὶ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς. Ὑποπτευθέντες τὸν δούλον καὶ τὸν ψιθυρον διακινδυνεύοιτες καὶ ἔσποντες προχωροῦμεν πρὸς κατάληψιν καταλληλοτέρων θέσεων, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῷ μεταξύ ἡ τετραμελὴς συμμορία ἀφιππεύσασα ἔδεσε τοὺς ἵππους τοὺς πρὸς βοσκὴν, χωρὶς νὰ ἐννοήσωσι ὅτι οὐκ μακρὰν τοὺς εὕρισκοντο οἱ ἐνεδρευόντες πρὸς τιμωρίαν των Ἕλληνες.

Ἡ ὥρα προχωρεῖ 12η καὶ ἡμεῖς ἀγωνιῶμεν πῶς θὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μας. Ἀπὸ κοινοῦ πυροβολοῦμεν κατὰ τῶν τεσσάρων. Οἱ δύο φονεύονται ἐπὶ τόπου, οἱ ἕτεροι δύο, ὁ βοϊβόδας Τάνες καὶ εἰς σύντροφός του διαφυγόντες ἀντεπυροβόλησαν, ἀλλ’ εἰς μάτην. Μετ’ ὀλίγα λεπτά ἐφονεύθησαν καὶ οὗτοι. Οὕτως ἐξοντώθη ἡ συμμορία τοῦ περιβοήτου Τάνη βοϊβόδα μετὰ τριῶν δαδῶν του. Ἐπ’ αὐτοῦ ἤρμαιεν ἀλληλογραφίαν διαφόρων Βουλγαρικῶν συμμοριῶν, τὴν ὁποίαν ἀπέδωσα τῷ ἀειμνήστῳ Λάμπρῳ Κορομηλᾷ Προξένῳ Θεσ- νίκης, ὅστις τὴν 30ην Ἰουνίου ἐπέστρεψεν σιδηροδρομικῶς ἐκ Μοναστηρίου, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ διαμαρτυρηθῆ εἰς τὸν ἐκεῖ Τοῦρκον Βαλῆν διὰ τὴν πορ- πόλησιν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τοῦ χωρίου Γραδέσνιτσα, ὅπου ὡς ἐμάθαμεν εἶχε μεταβῆ με τὸν Βαλῆ Μοναστηρίου με ἐφιππων χωροφυλακὴν διὰ νὰ ἰδῆ ἐπὶ τόπου τὴν καταστροφὴν.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν σύλληψιν τοῦ ἐθνομάρτυρος καπετᾶν Ἀγγρα ὀπλαρχηγοῦ Ναούσης, δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὅτι ὁ Τάνης βοϊβόδας δὲν ἦτο ὡς ἀνεγράφηται εἰς τὸ ὑπ’ ἀριθ. 1 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «Μακ. Ἀγών», ἀλλ’ ἦσαν οἱ κομιτατζῆδες Ζλατάνης καὶ Κοκούδας

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΙΨΟΥ

‘Η ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ ἱατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου ἐναντίον τῆς ἐν Γουμένιστῃ Βουλγαρικῆς προπαγάνδας

Ὁ φίλος Ἀντιγῆς κ. Χρ. Πίψος πρὸς δημοσίευσιν τῆς κατωτέρω ἱστορικῆς πραγματείας: του εἰς τὸν «Μακεδονικὸν Ἀγῶνα» ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν του.

Ἐν Θεσ/νίκῃ τῆ 8)10)29

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως «Παῦλος Μελάς»

Ἐνταῦθα

Δαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ πέμψω ὑμῖν, κύριε Πρόεδρε, ἱστορικὰς ἀτομικὰς σημειώσεις μου περὶ τῆς Ἐθνικῆς δρᾶσεως τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἐν τῇ περιφερείᾳ μου Γουμένιστῃ, καθὼς καὶ τοιαύτας περὶ τῆς τῶ πρώτων ἐμφανίσεως ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ τῆς ἐν λόγῳ προπαγάνδας καὶ τῆς ὑπὸ ταύτης ἐφαρμοσθείσης μεθόδου δρᾶσεως διὰ τὸν ἐκβουλγαρισμὸν τῶν Σλαυφῶνων κατοίκων αὐτῆς, μετὰ τὴν θερμὴν παράκλησιν, ὅπως καταχωρηθῶσιν αὐταὶ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην ὑμετέραν διεύθυνσιν μηνιαῖον περιοδικὸν ὁ «Μακεδονικὸς Ἀγών» διὰ νὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς τὰ μαρτύρια ποὺ ὑπέστη ὁ Ἕλλητισμὸς τῆς ἐπαρχίας μου καὶ οἱ ἄθλοι τοῦ πρώτου ἐν αὐτῇ Ἐθναποστόλου Ἀγγέλου Σακελλαρίου.

Μετὰ τιμῆς Χρ. Πίψος Ἀντισυνταγματάρχης

Μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν ἀρχίζομεν σήμερον τὴν δημοσίευσιν «τῶν σημειώσεων ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος» τοῦ φίλου ἀντισυνταγματάρχου καὶ πρώην βουλευτοῦ Γουμένιστῆς κ. Χρήστου Πίψου περὶ τῆς δρᾶσεως τοῦ ἱατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου εἰς τὸ καταγόμενος ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ χωρίου Γκολιασιάνη ὁ δὲ ἀπὸ Κάτω Κοπανὸς ἀμφότερα χωρία περιφερείας Ναούσης, λανθασμένως ἀνεγράφη ὅτι κατὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Καπετᾶν Ἀγγρα, ἦτο ὁ Τάνης, ὁ ὁποῖος ἀποκλειστικῶς ἔδρασεν εἰς τὴν περιφερείαν Φλωρίνης μετὰ τελευταῖον ὄριον δικαιοδοσίας τὰ χωρία Τσεγάνη καὶ Ζέρβης τῆς περιφερείας Ὀστρόβου.

Ὀστρόβον [Ἀρμισσα] 3 Ὀκτωβρίου 1929 Σ ΧΑΤΖΗΧΑΡΙΣΗΣ

τμήμα ἐκεῖνο τῆς Γουμένιστῆς. Ἡ περιφερεία ἐκεῖνη τῆς Γουμένιστῆς—Κρίβας—Μποσεμίτῆς (Ἄξιουπόλεως) ὑπῆρξε, μὲ τῶν μᾶλλον δοκιμασθεισῶν ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ κομιτάτου, συγκεντρώσαντος πολλὴν κατ’ αὐτῆς ἐχθρότητα καὶ ἐπιθετικὴν ὄρμη. Διὰ τοῦτο ἐθρήνησε καὶ πολλὰ θύματα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἑλληνικῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἰδέας, ἐν οἷς καὶ μέλη τῆς οἰκογενείας Πίψου.

Ὁ αὐτόθι κατὰ τὸ 1891 ἐγκατασταθεὶς ἱατρός Ἀγγελος Σακελλαρίου ἐκ τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς καταγόμενος, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἑλληνικοῦ κομιτάτου, τῇ ἐκλογῇ καὶ προτροπῇ τοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη, ἀνέπτυξε παραδειγματικὴν δραστηριότητα καὶ ἀπαράμιλλον πατριωτισμὸν εἰς τὸν κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου ἀγῶνα προκινδυνεύσας πολλάκις, ἀλλὰ καὶ κατορθώσας ν’ ἀντιμετωπίσῃ καὶ ἐξουδετερώσῃ τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων βίαν καὶ κακουργίαν ἐκεῖνου. Διὰ τοῦτο ὁ ἀειμνήστος ἱατρός Ἀγγελος Σακελλαρίου ὑπῆρξε καθ’ ἕλην τὴν περιφερείαν ἐκεῖνην γενναῖον στήριγμα τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ εἰς τῶν διακριθέντων ἀγωνιστῶν αὐτοῦ. Ἐπομένως ἡ περιγραφή τῆς δρᾶσεως αὐτοῦ, τοῦ ὁποῦ δημοσιεύομεν καὶ τὴν εἰκόνα, ἀποθανόντος ἐκ τραύματος, τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τῶν Βουλγάρων κομιτατζῆδων, περιγραφομένης μάλιστα ὑπὸ τοῦ κ. Πίψου, γνώστου τῶν ἀκριβῶν καὶ λεπτομερῶν αὐτῆς γεγονότων, ἀποτελεῖ διὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα πολυτίμους σελίδας τῆς ἱστορίας αὐτοῦ.

* *

1. Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Γουμένιστῆς

Διὰ νὰ κατανοηθῆ ἀρκούντως ἡ σπουδαιότης τῆς δρᾶσεως τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου Γουμένιστῆς ἐναντίον τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ διὰ νὰ ἐκτιμηθῆ πρεπόντως ἡ Ἐθνικὴ ὠφελιμότης αὐτῆς ἐνόμισα σκόπιμον ἐν συντόμῳ νὰ περιγράψω ἀπὸ πότε ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φορὰν ὁ Βουλγαρισμὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ τίνα μέσα ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν ἐξάπλωσίν του ἀνὰ τὸν σλαυφῶνον πληθυσμὸν αὐτῆς.

Χωρὶς ν’ ἀνατρέξω εἰς πλείστας ὄσας ἀδιασείτους ἱστορικὰς ἀληθείας τοῦ παρελθόντος περὶ τῆς Ἑλληνικότητος τοῦ σλαυφῶνου πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ λαμβάνων ὑπ’ ὄψιν μου τὰ ἀνυστερβόουλα καὶ σύγχρονα ἱστορικὰ διηγήματα ἐπιζώντων καὶ μὴ σεβασμῶν γερόντων σλαυφῶνων τῆς ἐπαρχίας μου καὶ στηριζόμενος εἰς τὰς ἀτομικὰς μου ἐρεῦνας καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐπιτοπίους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καταλήγω ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ σλαυφῶνοι κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Γουμένιστῆς ἔτρεπον ἀνέκαθεν ἀγνὰ ἑλληνικὰ αἰσθήματα.

Κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν σήμερον τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἡλικίαν σλαυφῶνων κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἡ λέξις «Βούλγαρος» μέχρι τοῦ 1870 ἦτο παντελῶς ἀγνωστος μετὰ τοῦ σλαυφῶνου πληθυσμοῦ.

Ἐπιβεβαιοῦται δὲ ἀπολύτως σήμερον ὑπὸ τῶν γεροντοτέρων τῆς ἐπαρχίας μου ὅτι ὁ Βουλγαρισμὸς διὰ πρώτην φορὰν ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ 1870.

Πράκτορες τῆς ἐν Κιλκίς ἐδρευούσης Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἐπεσεκέθησαν τὴν ἐπαρχίαν Γουμένιστῆς διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τὸ ἔτος 1870, καὶ ἤρχισαν τὸν προσηλυτισμὸν τῶν κατοίκων. Ὡς μοναδικὸν τεκμήριον τῆς Βουλγαρικῆς καταγωγῆς τῶν σλαυφῶνων προέβηκεν τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα καὶ μόνον.

Μέσα δὲ ἐφαρμογῆς τοῦ σκοποῦ των κατ’ ἀρχὰς εἶχον τὸ ἄφθονον χρῆμα, διὰ τοῦ ὁποῦ διέφθειρον τὰς συνειδήσεις τῶν χωρικῶν καὶ βραδύτερον ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν καὶ τὴν δολοφονικὴν μάχαιραν τοῦ βουλγάρου κομιτατζῆ, διὰ τῆς ὁποίας ἐτρομοκράτουν τοὺς κατοίκους.

Αἱ τραχεῖς καὶ φανατικαὶ κομματικαὶ διαιρέσεις τῶν κατοίκων ἐξ αἰτίας διαφορῶν ἐπὶ τῶν κοινοτικῶν, σχολικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων παρουσίαζον εὐνοϊκὸν ἔδαφος διὰ μίαν προσηλυτιστικὴν ἐνέργειαν.

Εἰς τοιαύτην φθοροποιὸν διαίρεσιν τῶν προκρίτων τῆς κωμοπόλεως Γουμένιστῆς ὀφείλεται ἡ διείδυσις τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας με-

Ο ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ ΙΑΤΡΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ταξύ αυτών και η ίδρυσις της πρώτης βουλγαρικής κοινότητας τῷ 1875

Οἱ Βούλγαροι πράκτορες ἐγκολληθέντες τοὺς προεξάρχοντας τῆς ἐλάσσονος μερίδος τῶν ἀντιμαχομένων κατώρθωσαν ἐνσπείροντες διαρκῶς τὴν διχόνοιαν καὶ τὰ ζιζάνια, ἐνσταλάζοντες ἅμα ἐντέχως καὶ συνεχῶς τὸ δηλητήριο εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ νὰ τοὺς ἐξωθήσουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀποσκιρτήσωσι τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος καὶ νὰ συγκροτήσωσι Βουλγαρικὴν τοιαύτην.

Οὕτως ἀπὸ τὸ 1875 περίπου ἔχομεν τὴν πρώτην βουλγαρικὴν Κοινότητα εἰς Γουμένισσαν καὶ μοναδικὴν εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν.

Βραδύτερον ἐκ τῶν αὐτῶν κομματικῶν ἀφορμῶν καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν προπαγανδιστικὸν τρόπον ἐνεργοῦντες οἱ πράκτορες τῆς βουλγαρικής ἰδέας κατώρθωσαν νὰ θέσωσι πόδα καὶ εἰς τὰ χωρία Τούμπα καὶ Γοργόπη, εἰς τὰ ὁποῖα περὶ τὸ 1880 ἰδρύθησαν Βουλγαρικαὶ Κοινότητες

Ἐκ παραλλήλου ἡ βουλγαρικὴ προπαγάνδα κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν ἔθεσεν ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν καὶ ἕτερον μέσον προσηλυτισμοῦ καὶ μεταδόσεως τοῦ βουλγαρισμοῦ καὶ ἀποτελεσματικόν.

Ἦρχισε τοῦτέστι νὰ προσλαμβάνη τὰ τέκνα τῶν πρωτοστατούντων εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἰδέαν καὶ νὰ σπουδάζη δωρεάν εἰς διάφορα Βουλγαρικὰ Σχολεῖα.

Πράκτορες διατρέχοντες τὴν ὑπαιθρον ἐθήρευον καὶ παρελάμβανον ὄρφανὰ καὶ τέκνα σημαϊνόντων χωρικῶν, τὰ ὁποῖα ἐσπούδαζον δωρεάν εἰς βουλγαρικὰ Ὀρφανοτροφεῖα, κατὰ τὸν πλέον φανατικώτερον τρόπον ἐναντίον παντὸς Ἑλληνικοῦ.

Τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἐκπαιδεύσεως σλαυοπαίδων δωρεάν εἰς τὰ βουλγαρικὰ σχολεῖα μαζί με τὸ ἄφθονον προπαγανδιστικὸν χρήμα ὑπῆρξαν ἐκ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων μέσων μεταδόσεως τοῦ Βουλγαρισμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γουμένισσης κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βουλγαρικής δράσεως, ἦτοι ἀπὸ τὸ 1870—1899.

Ἐν τούτοις σοβαρὰ ἀποτελέσματα δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπιτύχωσι, διότι τὸ μέγιστον μέρος τῶν σλαυοφώνων τῆς ἐπαρχίας μου ἔμεινεν ἀσυγκίνητον ἀπὸ τὸ σπαταλόμενον χρήμα τῆς προπαγάνδας καὶ ἔμεινε πιστὸν εἰς τὴν πατροπαράδοτον Ἑλληνικὴν ἰδεολογίαν.

Βραδύτερον ὅμως ὅταν ἀπὸ τὸ 1900 προσετέθη εἰς τὰ εἰρηνικὰ αὐτὰ μέσα δράσεως τῆς βουλγαρικής

προπαγάνδας καὶ ἡ δολοφονικὴ μάχαιρα τοῦ κομιτατζῆ καὶ ἤρχισαν αἱ δολοφονίαι καὶ αἱ ἀπαγχονίσεις Ἑλλήνων ἱερέων, διδασκάλων, διδασκαλισσῶν καὶ ἀπλοϊκῶν σλαυοφώνων χωρικῶν, καὶ αἱ δηώσεις καὶ πυρπολήσεις οἰκιῶν καὶ χωρίων, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῶν δὲν ἠσπάζοντο τὸν Βουλγαρισμόν, καὶ ἐπεκράτησεν οὕτω πλήρης σύγχυσις καὶ τρομοκρατία τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, τότε ἠλλοιώθη οὐσιωδῶς τὸ φρόνημα τῶν σλαυοφώνων τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην μεταβολὴν τῶν φρονημάτων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας, ἐγὼ τουλάχιστον τὴν θεωρῶ μεταβατικὴν καὶ ἀνύπαρκτον εἰς τοὺς σημερινούς σλαυοφώνους τῆς ἐπαρχίας Γουμένισσης, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐκουσίαν μετανάστευσιν τῶν ἀμφιβόλου Ἑλληνικῆς πίστεως κατοίκων.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1870, ἐποχῆς πρώτης ἐμφανίσεως τοῦ Βουλγαρισμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γουμένισσης, καὶ μέχρι τὸ 1900, ἐποχῆς ἐνάρξεως τῆς ἐνόπλου βουλγαρικής δράσεως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ κατὰ τῶν Ἑλληνοφρονούντων σλαυοφώνων κατοίκων, ἐξεπαιδεύθησαν δωρεάν ὑπὸ τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας εἰς διάφορα βουλγαρικὰ σχολεῖα καὶ οἰκοτροφεῖα ὑπερεκατὸν νέοι καὶ νεάνιδες ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γουμένισσης (ἐντὸς 30 ἐτῶν).

Ὡς διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι οἱ νεοφώτιστοι αὐτοὶ Βούλγαροι ὑπῆρξαν οἱ πλέον ἐπικίνδυνοι φορεῖς τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἀνά τὰ χωρία Γουμένισσης-Γενιτσῶν, καθ' ὃ τέκνα ἐξωμοτῶν Ἑλλήνων καὶ εἰργάζοντο μετὰ λύσεως.

Οἱ πλείστοι τούτων ἐλλείπει τότε ἐπαρκῶν σχολείων καὶ μαθητῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ περιήρχοντο τὰ σλαυόφωνα χωρία κατηχοῦντες τὸν πληθυσμὸν νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν Βουλγαρισμὸν διδάσκοντες ἀνευθιράστως, ὅτι ἡ Μακεδονία ἦτο χώρα βουλγαρικὴ καὶ, ὅτι ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἦτο βουλγαρικής καταγωγῆς.

Ἐνα τοιοῦτον ἐξωμότην νεοφώτιστον Βουλγαροδιδάσκαλον ἐκ Γουμένισσης ἤκουσα μίαν Κυριακὴν τοῦ 1899 εἰς τὸ χωρίον μου Κρίβαν νὰ διδάσκῃ τοιαῦτα τερατοεργήματα εἰς

τοὺς χωρικοὺς ἐν μέσῃ πλατείᾳ.

Ἐχρειάσθη ἡ ἐπέμβασις τῶν προυχόντων διὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ ἄναυλα τὸ χωρίον μ.υ.

Τινὲς τῶν τροφίμων τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας ὡς Ἀξ)κοὶ καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ βουλγαρικοῦ Κράτους διεδραμάτισαν σπουδαῖον ρόλον μεταδόσεως καὶ ἐνισχύσεως τοῦ Βουλγαρισμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γουμένισσης.

Ἄλλοι βραδύτερον ὅταν ἀπὸ τὸ 1900 καὶ ἐντεύθεν ἤρχισαν ἡ ἐνόπλος δράσις τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας, ὄντες διδασκαλοὶ καὶ Ἀξιωματικοί, ἠγγήθησαν πολυμελῶν συμμοριῶν κομιτατζῆδων καὶ ἐσημείωσαν τὴν αἰμοβορωτέραν δράσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην κατασφάζαντες ἀθώους ἱερεῖς, διδασκάλους καὶ προύχοντας συμπατριώτας τῶν, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι δὲν ἠσπάζοντο τὸν βουλγαρισμόν.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν ἡ δράσις τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου Γουμένισσαν ἀπὸ τὸ 1870, ἐποχῆς πρώτης ἐμφανίσεώς της εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην καὶ μέχρι τοῦ 1912 (ἐπὶ 42 ἔτη).

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ἐθνολογικὴ κατάσταση ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Γουμένισσης κατὰ τὸ 1891, ἐποχῆς ἐνάρξεως τῆς Ἑθνικῆς δράσεως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τοῦ ἀειμνήστου Ἰατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου, ἐπαρουσιάζετο ὡς ἑξῆς.

1) Ἡ βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἔδρα ἀποφασιστικῶς, δραστηρίως καὶ ἀνενοχλήτως εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Βουλγαρικὰ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίαι ὑπῆρχον μόνον εἰς Γουμένισσαν, Τούμπα καὶ Γοργόπην.

2) Ἡ πλειονότης τοῦ σλαυοφώνου πληθυσμοῦ ἦτο πιστὴ καὶ ἀκλόνητος εἰς τὰ πατροπαράδοτα ἑλληνικὰ ἰδεώδη. Σχολεῖα Ἑλληνικὰ καὶ ἐκκλησίαι ἐλειτούργουν εἰς ἅπαντα τὰ χωρία μὴδὲ τῶν ἀνωτέρω ἐξαιρουμένων.

3) Οὐδεμία ὀργανωμένη τοπικὴ ἄμυνα καὶ ἀντίδρασις κατὰ τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας ὑπῆρχε τότε πλὴν τῆς πείσμονος ἐμμονῆς τῶν σλαυοφώνων κατοίκων εἰς τὰ

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΩΝ ΜΟΥ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΟΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1903-1907

Τί ἦτο τὸ Κέντρον καὶ πῶς διεξήγετο ἡ ὑπηρεσία αὐτοῦ — Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις καὶ ἡ συνεργασία αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου

Β.

Μία ἐκ τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων αἰθουσῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης ἀπετέλει τὸ ὀνομαζόμενον Κέντρον τῆς Ὀργανώσεως τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Θεσσαλονίκης. Ἐν αὐτῷ ἐσύναζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ ἐκ τοῦ Κομιτάτου τῶν Ἀθηνῶν ἐρχόμενοι διάφοροι ὄπλαρχογοὶ καὶ Μακεδονομάχοι οἱ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μακεδονίας ἐρχόμενοι ἐνθουσιώδεις νέοι, ἵνα προσφέρωσι τὰς ἐθνικὰς τῶν ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολυδυναστευομένην τότε Μακεδονίαν, με ψευδώνυμα καὶ ὡς προξενικοὶ ὑπάλληλοι ἐκ διακεκριμένων καὶ δεδοκιμασμένων ἀξίας ἀξιωματικῶν μελῶν τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς, εὐρισκόμενοι εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τὰ ἐπιλεκτὰ μέλη τοῦ Κομιτάτου Ἀθηνῶν, ἐξ ὧν ἐτελεῖτο πᾶσα κίνησις ἐθνικῆς φύσεως μετὰ μέγα δίκτυον μεσημεριανῶν εἰς τὸν ἄγωνα νέων πάσης τάξεως καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὰς διατάγας αὐτοῦ.

Πολλοὶ τούτων ἐχρησίμευον ὡς κομιστὰι διαφόρων εἰδήσεων τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας πολιτικῆς κινήσεως, διαφόρων διαταγῶν καὶ ἐπιστολῶν ἀπειλητικῶν πρὸς διαφόρους Ἑλλήνας πολιτάς, διατελοῦντας ἐξ ἀγνοίας ἴσως εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ βουλγάρων ἢ ὑποφαινομένην κατοικοῦσα παρά τινα βουλγαρικὴν συνοικίαν, ἐν ἧ μετὰ τῶν βουλγαρικῶν οἰκογενειῶν συνεκατόχουν καὶ Ἑλληνες, ποσάκις δὲν ἐγενόμην μά-

προγονικὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδεώδη.

4) Ἐτατικὴ προσπάθεια τῆς βουλγαρικής προπαγάνδας δωρεάν ἐκπαιδεύσεως σλαυοπαίδων.

4) Αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἐπαρχίας Γενιτσῶν-Γουμένισσης κατὰ τὸν ἀνταγωνισμὸν Ἑλλήνων καὶ Βουλγαριζόντων παρέμειναν ἀπαθείς θεαταὶ ἀκολουθοῦσαι τὸ δόγμα αὐτῶν «διαίρει καὶ βασίλευε» καὶ ἐνίστε τασσόμενα μετὰ τὸ μέρος ποῦ θὰ εἶδε τὰ περισσότερα δῶρα καὶ χρήματα καὶ ἄλλοτε ὑποκαίονσαι τὸν διχασμὸν αὐτῶν.

Ἴδου κατωτέρω ἐν συνόψει ἡ Ἑθνικὴ δράσις τοῦ Ἰατροῦ Ἀγγέλου Σακελλαρίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γουμένισσης.

[Ἀκολουθεῖ]

τις παρομοίων σκηνῶν ἐξ ἀφορμῆς ἀπειλητικῶν ἐπιστολῶν, ριπτομένων νύκτωρ εἰς τὰς ἑλληνικὰς οἰκίας, δι' ὧν ἐπετάσσετο ἡ ἀπομάκρυνσις καὶ ἡ ἐκδίωξις τῶν συγκατοικούντων βουλγαρικῶν οἰκογενειῶν.

Οἱ ἀτόμητοι οὗτοι νέοι ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἐθνικῆς τῶν ἐντολῆς, πολλάκις συνελαμβάνοντο καὶ ἐφυλακίζοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἐκ τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς Ἑθνικῆς κινήσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ κ. Ρίττερ, ὅστις χάρις εἰς τὴν ζένην ὑπηρεσιότητά του ἔμεινε ἀσύλληπτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δράσας ἐθνικώτατα καὶ προσενηγῶν πλείστας ὄσας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας

Εἰς τὸ Κέντρον ὡσαύτως εὕρισκον ἄσυλον πάσης φύσεως ἀγωνιστὰι χρησιμεῖον τοῦτο ὡς τόπος καταφυγίου αὐτῶν καὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ἐκ πολιτῶν σημαϊνόντων μετὰ φλογερὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα, πρὸς προστασίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς ὀργιαζούσης τότε βουλγαρικής προπαγάνδας.

Ἐν γένει τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Μακεδονικῶν ἀγῶνων ἐχρησίμευεν ὡς ὀργανοῦ, οὕτως εἰπεῖν, τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων διὰ τῆς διπλοσθίας κρυφίας θύρας, πρὸς ἀποφυγὴν ὑπονομιῶν ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς προφυλάξεις καὶ μ' ὅλας τὰς μεταμφιέσεις δὲν κατώρθωσαν ν' ἀποφύγῃσι τοὺς καιροφυλακτοῦντας τότε Βουλγάρους καὶ τὴν δευδερκειαν τῶν, οἵτινες τὰ αὐτὰ μέσα μετήρχοντο, τὴν αὐτὴν καὶ εἰς δραστηριωτέραν καὶ συστηματικὴν προπαγάνδαν ἐξετέλουν μετὰ τῆς μεγαλυτέρας μάλιστα μυστικότητος

Τούτου ἕνεκεν ἔφοδοί τινες ἐν τῷ Προξενεῖῳ ἐκ μέρους τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, τῇ ὑποδείξει πάντοτε τῶν Βουλγάρων, ἠνάγκασαν τοὺς ἰθύνοντας τότε τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, ὅπως λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα, οἱ δὲ διορισμοὶ οἵτινες ἐδίδοτο ἄλλοτε ἀνευ τινὸς προφυλάξεως ἐτέλλοντο ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ὡς προερχόμενοι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἡ ἐλαμβέοντο ἀπ' εὐθείας ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Μητροπόλεως, ὑπογεγραμμένοι μάλιστα ὑπὸ τότε Ἀρχιερέως Θεσ/νίκης Ἀθανασίου.

Ἐπίσης καὶ ἡ μετάβασις καὶ συνάθροισις τῶν διδασκάλων πρὸς λήψιν τῶν

Δ Ρ Α Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΥΠΟ ΤΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΜΑΛΛΙΟΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἀρχηγὸν Ἑλληνικῶν Σωμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1905
νῦν ἀπόστρατον Ἀντιρῶχην Στέφανον Δούκαν

- ΥΠΟ -

ΑΝΤΙΡΧΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΚΡΙΒΟΥ

ὑπηρετήσαντος εἰς τὸ Σῶμά του καὶ διατελέσαντος γραμματέως αὐτοῦ.

(Ἐκ τῶν ἐπισημῶν ἡμερολογίων καὶ τῶν σχετικῶν ἐκθέσεων τοῦ σώματος)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

- 7 - 10 Ἀπριλίου 1905

Μετακινούμεθα ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν ἐπισκεφθέντες τὸ χωρίον Κοντάτικο πρὸς τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν κατοίκων καὶ τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τὴν 18ην ὥραν τῆς 10ης Ἀπριλίου εὐρισκόμεθα ἐν πορείᾳ διευθυνόμενοι πρὸς τὸ χωρίον Λάγγα ὅπου ἐν τῇ θέσει «Λειβάδια» ἀγγελιοφόρος ἐλθὼν ἀνήγγειλεν ἡμῖν ὅτι ἀπόσπασμα τουρκικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ δύο ἀξιωματικῶν ἀφίκετο εἰς τὸ ἄνω χωρίον πρὸς καταδίωξιν ἡμῶν.

Ἐπὶ τῇ εἰδήσει ταύτῃ, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀνεστελλομεν τὴν πρὸς Λάγγαν πορείαν καὶ ἀπεφασίσθη νὰ διανυκτερευόμεν πλησίον τῆς θέσεως ταύτης καὶ εἰς χάρον κατάλληλον ἵνα μὴ φαίνωνται μακρόθεν αἱ πυρᾶι ἀπαραίτηται ἕνεκα τοῦ δριμυτάτου ψύχους καὶ τῆς χιόνος, ἧτις εἰσὶ ἀφθονοὶ κατέκειτο.

11 Ἀπριλίου

Τὴν πρωίαν τῆς ἡμέρας ταύτης με-

διορισμῶν των, δὲν ἐλάμβανε χώραν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Προξενίῳ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἱερῇ Μητροπόλει, μεθ' ἧς οἱ ἐν τῷ Προξενίῳ ἐπεκινῶνουν διὰ τῶν κλητῶν (καθάσιδων) διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας, τῆς συνδεοῦσης τὴν Μητροπολιν μετὰ τὸ Προξενεῖον.

Οὕτω δὲ ἡ ὑπηρεσία τοῦ Προξενείου περιωρίσθη εἰς τὰς πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ ἐνόπλου Μακ. ἀγῶνος συντόνου ἐνεργείας ὅταν μάλιστα τὸ βουλγαρικὸν κομιτάτον ἀποθρασυνθὲν προέβαιεν εἰς ἀκατονομάστους ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ μακρογρίας.

Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὁ ἀείμνηστος Λάμπρος Κορομηλάς ἀνὴρ ἀνωτέρας πνευματικῆς μορφώσεως καὶ δραστηριότητος ὅστις ἀντεκατέστησεν ἐπαξίως τὸν προκάτοχόν του Εὐγενεϊάδην ὅστις καίτοι καλὸς ὡς πρόξενος δὲν ἐθεωρήθη ἐπαρκῆς πρὸς δὲ γνάωσιν τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος.

Ὁ Λάμπρος Κορομηλάς ὡς γενικὸς Πρόξενος Θεολογικῆς ἀνέλαβε μετὰ θεο-

τεκινήθημεν εἰς ἄλλην ἐκεῖ πλησίον θέσιν καταλληλοτέραν.

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθειμένων τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, διευθυνόμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν Ἀλβανῶν ἐμπειρῶν διηνεκῶς κινεῖται καὶ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν καταβάλλουσι πρὸς ἀνακάλυψιν ἡμῶν.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἀδυνατοῦσι νὰ ἀνακαλύψωσι τὰ ἴχνη μας, ἀφ' ἐνὸς λόγῳ τοῦ ὅτι ἄριστα ἐλειούσης ἡ μεθοδικώτατα ὀργανωμένη ὑπηρεσία ἡμῶν τῶν πληροφοριῶν καὶ κατασκοπείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι τὰ τε δρομολόγια καὶ τὰ λημέρια ἡμῶν ἐξελέγοντο καταλληλότερα χάρις εἰς τὴν πολύτιμον συνεργασίαν τοῦ γηραιοῦ ὀπλαρχηγοῦ καὶ τὴν εἰδικότητά του περὶ τὰ τοιαῦτα Καπετὰν Γκοῦτα.

Περὶ τὴν 8ην ὥραν τῆς ἡμέρας ταύτης τὰ καθαρούλια (σκοποὶ) μᾶς πληροφοροῦσαν ὅτι ἐν τῇ θέσει Λειβάδι ἐθεάθη ἐρχόμενον ἀπόσπασμα τουρκικοῦ Στρατοῦ. Τὸ ἀπόσπασμα ἴσταιται καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ συσκέπτονται.

Πρὸς στιγμὴν ὑποπευόμεθα κατὰ-

μοῦ ζήλου καὶ σπανίας δραστηριότητος τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὀργανωτικοῦ ἔργου τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ὡς ὑπαλλήλων ἢ γραμματέων τοῦ προξενείου διορισθέντων ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐν οἷς ἐκ τῶν πρώτων Κ α κ α β ο (ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ζώης,) Ἐ ξ α δ α κ τ υ λ ο ς (ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀντωνίου,) Ταβουλάρη, (ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Κασιάνος,) Ἀλ. Μαζαράκης (ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἰωαννίδης) καὶ ἄλλοι κατόπιν.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ

(ΠΡΟΣΕΧΩΣ).— Ἑθνικὴ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλία ἐδῆ ἡ διάδοσις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.— Οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῶν σχολείων, τότε τὸ πρῶτον ἐπὶ τούτῳ διορισθέντες ἐξ Ἀθηνῶν, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι στυλοβάται τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς Μεγάλης ἐθνικῆς ἰδέας.

δοσὶν τινα τοῦ σώματος, ἀπέχοντος τοῦ ἀποσπάσματος περὶ τὸ χιλιόμετρον καὶ ἀποφασίζομεν ἐπιτρέποντος τοῦ δασώδους τοῦ ἐδάφους νὰ μετακινήθωμεν καὶ καταλάβωμεν θέσιν καταλληλοτέραν, ὥστε ἐξ αὐτῆς νὰ εἶνε εὐκόλον, τὸ μὲν νὰ ἀμυνθῶμεν ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως, τὸ δὲ καὶ νὰ ὑποχωρήσωμεν ἐν ἀνάγκῃ. Τὸ ἀπόσπασμα ὅμως διαρεθὲν εἰς δύο τμήματα διευθύνεται πρὸς τὸ βουνὸν Ὀντρια ἐλπίζον ὅτι εἰς τοῦτο περιπολοῦν ἡδύνατο νὰ τεθῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη μας, διότι ὄντως τὰ Ὀντρια ἐθεωροῦντο ὡς τὸ καταφύγιον ἡμῶν, καὶ ἕνεκα τούτου ἀποφεύγομεν, ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν ταῦτα.

Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης Κρουνέρι καλουμένης, ἀνεχωρήσαμεν τὴν 10.30 ὥραν διευθυνόμενοι πρὸς Λάγγαν, ἀφοῦ ἐπληροφορήθημεν ὅτι τὸ Στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα διηυθύνθη πρὸς τὰ Βουλγαροχώρια.

Τὴν 20ην ὥραν ἀφικόμεθα εἰς τὸ χωρίον Λάγγα καὶ ἀφοῦ ὁ ἀρχηγὸς ἐκάλεσε τοὺς προκρίτους καὶ ἀνέπτυξεν αὐτοῖς τὸν σκοπὸν τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος ἐξήλθομεν καὶ διενυκτερεύσαμεν εἰς τὴν θέσιν Ἐλατα τῆς περιφερείας τοῦ χωρίου τούτου.

12 Ἀπριλίου 1905

Διημερεύομεν καὶ διανυκτερεύομεν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει.

13 καὶ 14 Ἀπριλίου 1905

Τὸ Σῶμα εὐρίσκεται ἐν ἀναπαύσει ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ χωρίου Λάγγα.

15 Ἀπριλίου 1905

Διημερεύομεν ἐν τῇ θέσει «Λειβάδι» τοῦ αὐτοῦ χωρίου. Ἐνταῦθα κατόπιν προηγουμένης συννεοήσεως ἀφίκετο κρύφα Νάκος τις βλάχος ἐκ τῶν κατασκοπῶν μας, γνωρίζων ἀπὸ ἐπὶ τούτων Βουλγάρους κομητατζήδες καὶ μᾶς ἐπληροφοροῦσαν ὅτι οἱ ἐν τοῖς Βουλγαρικοῖς χωρίοις Βούλγαροι κομητατζήδες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ κατέφευγον εἰς τὸ Ὀντρια κατόπιν τῶν αὐστηρῶν ἐρευνῶν, ἅς τὴν προηγουμένην εἶχεν ἐνεργήσει εἰς τὸς οἰκίας τῶν Βουλγαρικῶν χωρίων τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ.

Κατόπιν τῆς πληροφορίας ταύτης παραλαβόντες τοῦτον μεθ' ἡμῶν ὡς ὀδηγὸν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τὴν 20, 30 ὥραν διευθυνόμενοι πρὸς τὰ Ὀντρια, ὅπου ἐφθάσαμεν τὴν 22 ὥραν. Ἐνταῦθα ἐντὸς κοιλάματός τινος ἐμείναμεν ὅπως ἀναπαυθῶσιν οἱ ἄνδρες ἐπ' ὀλίγον.

Τὴν 2αν ὥραν τῆς 16ης Ἀπριλίου μετεκινήθημεν ἐντεῦθεν καὶ καταλάβομεν τὴν ὑποδείξει τοῦ ἰδιοῦ Νάκου ἐτέραν θέσιν καταλληλοτέραν διὰ τὴν διημέρευσιν τοῦ σώματος καὶ παρακολούθησιν τῶν κινήσεων τῶν Βουλγάρων, καθόσον ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς εἰς Ὀντρια μεταβάσε-

ὡς μας ἦτο ἡ ἀνακάλυψις καὶ ἐξόντωσις τῆς Βουλγαρικῆς συμμορίας.

16 Ἀπριλίου 1905

Διημερεύομεν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἀπὸ τῆς ὁποίας δεσποζούσης τῶν Βουλγαρικῶν χωρίων παρακολουθοῦμεν τὰς κινήσεις τῶν Βουλγάρων χωρικῶν καὶ κατοπεύομεν τὰ τυχόν λημέρια τῶν Βουλγάρων κομητατζήδων, πλὴν οὐδεμία κίνησης μᾶς πείθει περὶ τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐκ τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις κρυπτῶν των, καὶ οὕτω τὴν 17. 30 ἀνεχωρήσαμεν ἐντεῦθεν καὶ μετὰ πορείαν ἡμισείας ὥρας ἔστημεν ἐν τῇ θέσει Σκάλα Ὀντριῶν, ἵνα σκεφθῶμεν ὁποῖαν ὁδὸν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσωμεν, ἵνα τὴν ἐσπέραν εὐρεθῶμεν εἰς τὰ περίεξ τοῦ χωρίου Ζάντσκο. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ οἱ ὀπλαρχεῖοι Λίμπρας καὶ Λιοῦπος μετὰ πάντες ὀπαδῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἐπιθυμοῦσιν ἀποχωρισθῶσι τοῦ σώματος. Κατόπιν τούτου οὗτοι διηυθύνθησαν πρὸς Λάγγαν ὀδηγούμενοι ὑπὸ ὀδηγοῦ χορηγηθέντος αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ.

Μετὰ τοῦτο τὸ σῶμα συνεχίζει τὴν πορείαν του καὶ περὶ τὴν 20ην ὥραν ἀφικόμεθα εἰς τὸ χωρίον Ζάντσκο ὁπόθεν ἐφοδιασθέντες διὰ τροφίμων ἐξήλθομεν καὶ διηυθύνθημεν πρὸς τὴν θέσιν ἀχαλασμένος τόπος» τῆς περιφερείας τοῦ ἄνω χωρίου, ἔνθα καὶ διενυκτερεύσαμεν.

17ην Ἀπριλίου 1905 (ἡμέρα τοῦ Πάσχα)

Διημερεύομεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ἐξελέξαμεν ὡς κατάλληλον διὰ νὰ ἐορτάσωμεν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.

Δέκα ὀβολοὶ ἀμνοὶ, οὓς εἶχαμεν προμηθευθῆ ἐκ τῆς ἀγορᾶς Τσοτυλίου ἐτέθησαν εἰς τὴν πυρᾶν, οἱ ἄνδρες ἔκρουον τὰ κόκκινα ὡὰ καὶ ἐδέχοντο τὰς εὐχὰς εὐαρίθμων ἐκ τῶν περίεξ χωρίων χωρικῶν, οἵτινες μᾶς ἐπισκέφθησαν εἰς τὸ λημέρι ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Πάσχα. Ἡ ἡμέρα αὕτη διήλθεν ἐν ἀδιαπτώτῳ χαρᾷ τὴν δὲ ἐσπέραν διὰ λόγους ἀσφαλείας μετεκινήθημεν εἰς ἄλλην ἐκεῖ πλησίον θέσιν, ἔνθα καὶ διενυκτερεύσαμεν.

18ην Ἀπριλίου 1905

Τὴν 3ην ὥραν ἐξεκινήσαμεν ἐκ τῆς ἀνωτέρας θέσεως καὶ τὴν 5ην ὥραν ἀφικόμεθα εἰς τὴν θέσιν Κελιμόδι τῆς περιφερείας τοῦ χωρίου Κωνσταντίσκον τὴν 10ην ὥραν ἐλήφθη ἡ πληροφορία ὅτι τὴν παρελθούσαν νύκτα ἀπόσπασμα τουρκικοῦ Στρατοῦ εἶχε περικυκλώσει τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τοῦ χωρίου Ζάντσκο, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἠρεῦνήσεν ἐν αὐτῷ μετέβη εἰς τὸ χωρίον Ζάντσκο ὅπου τὸ αὐτὸ ἔπραξε.

Μέχρι τῆς 17ης ὥρας οὐδεμία νεωτέρα πληροφορία ἐλήφθη περὶ τῆς κατευθύνσεως, ἣν ἔλαβε τὸ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα. Ἐνεκα τούτου τὴν 17ην ὥραν ἐξεκινήσαμεν ἐκ τῆς θέσεως ταύτης καὶ μετὰ διωρον πορείαν ἀφικόμεθα εἰς θέσιν

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ ἢ ΚΑΠΕΤΑΝ ΤΑ'ΥΓΕΤΟΣ

Γόνος τῆς ἐκ Μάνης ἱστορικῆς οἰκογενείας ἐκλεγείς ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικοῦ κομιτάτου ἀειμνήστου Γερογιάννη ἀπεστάλη τῷ 1905 εἰς Βογατικὸν ὡς ὀπλαρχηγὸς λοχίας ὡν τότε ἦδη δὲ ἀπόστρατος συνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ. Ἐιδήθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΡΜΑ, ὅστις εἶχε τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἄλλων σωμάτων. Ἐλαβε μέρος εἰς πολλὰς μάχας κατὰ Τούρκων καὶ Βουλγάρων τετρακίς τραυματισθείς. Εἰς τὴν μεγάλην μάχην τῆς Δόσνιτσας τραυματίσθη σοβαρῶς θελήσας νὰ διασώσῃ τὸν τραυματισθέντα ἀρχηγὸν ἀειμνήστου ἀρχηγὸν καπετὰν ΓΕΡΜΑΝ. Εἰς τὴν περιφωμον ἐκείνην μάχην 60 ἄνδρες τοῦ σώματος Γέρμα ἐμάχοντο ἡρώτικῶς ἐπὶ τετράωρον ἐναντίον τοῦ ἐκ 1.000 ἀνδρῶν σώματος Τουρκικοῦ στρατοῦ τάγματος τῶν κυνηγῶν, ἐδρεύοντος εἰς Λειψίστην. Τὴν φοβερὰν ταύτην μάχην διηύθυνεν ὁ ἀρχηγὸς Φαληρέας (Καπετὰν Ζάκκας, νῦν ὑποστράτηγος ἐν ἐνέργειᾳ.

«τρυπημένη» τῆς περιφερείας τοῦ χωρίου Κωνσταντίσκον.

19 - 26 Ἀπριλίου 1905

Κατὰ τὰς ἄνω ἡμέρας μετακινούμεθα ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν εἰσελθόντες καὶ εἰς τὰ χωρία Ντόλον καὶ Ψέλισκον, εἰς ἃ ὁ ἀρχηγὸς ἔκρινε σκόπιμον τὴν εἴσοδον πρὸς μύσιν τῶν κατοίκων, καθόσον οὐδὲν σῶμα μέχρι τότε εἶχεν εἰσελθεῖ εἰς αὐτὰ.

Οἱ κάτοικοι τούτων ἐνθουσιωδῶς μᾶς ὑπεδέχθησαν, μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἠκούσαν τὰς παραινήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ

ὑπεσχέθησαν ὅτι μετὰ ζήλου καὶ αὐτοθυσίως θὰ ἐργασθῶσι διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ διεξαγομένου ἱεροῦ ἀγῶνος.

Τὰ τουρκικὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα ἐξακολουθοῦν κινούμενα δραστηρίως πλὴν ὅμως δὲν κατορθώνουσι νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὰ ἴχνη ἡμῶν.

27 Ἀπριλίου 1905

Διημερεύομεν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει τῆς περιφερείας τοῦ χωρίου Λάγγας.

Ἡ πεποίθησις ὅτι τὰ Βουλγαρικὰ χωρία Ὀσνίτσανη, Σταρίτσανη, Ζουζέλιτσι, Ἰζερέτς κ.λ.π. συνετήρουν κομητα-

τζήδες τινες, ών ο έκ του χωριου Ίζε- ρέτης Π. Γκλαβίνος ήτο καί άρχηγός αυ- τών, οίτινες διεπαρημένοι εις τή χωρία έπιέζον και ήπειλουν εις πāsαν αυτών σκίψιν περι επανόδου εις τήν εκκλησιάν ήμών ώθει τό σωμα προς μεγίστας προ- σπαθειας διά τήν εξόντωσιν αυτών μετά τήν όποιαν θά ήδυνάμεθα διά του κα- λού τρόπου και τής ευγενούς συμπερι- φοράς νά επαναφέρωμεν τή χωρία ταύτα εις τους κόλπους τής εκκλησίας ήμών ει- σερχόμενοι εις αυτά, περιποιούμενοι τους κατοίκους και κατηχούντες αυτοūs κα- ταλλήλως. Ούτως άλλως τε ειχεν υπο- δεχθή ήμιν. Οί κομητατζήδες όμως δια- μένουσι πάντοτε εις τās κρύπτας τών οικιών, άς ό τουρκικός Στρατός μεθ' ό- λας τās προσπαθειας του αδυνατεί ν' ά- νακαλύψη.

Αί κρύπται αύται ειχον πρό έτών κα- τασκευασθή εις τή προαύλια τών οικιών άνωθεν δε αυτών υπήρχε σωρός ξυλων ή τοίχος προχείρας εκτισμένος ή άλλα είδη αποκλειοντα τοίς έρευνώσι τήν ιδέ- αν περι ύπάρξεως τοιούτων κρυπτών, συνκοινωνουν δε αύται και μετ' άλλων γειτονικών οικιών δι' ύπνόμων.

Πρό πάσης ενεργείας εκρίθη σκόπι- μον ν' άποστείλωμεν εις τή έν λόγω χω- ρία ποιμένα τινά τής άπολύτου έμπι- στοσύνης μας, συνδεόμενον δε πρός πολλούς τών κατοίκων αυτών ίνα άρυ- σθή πληροφορίας περι τών κομητατζήδων,

Ένταύθα έξ άπροσεξίας έτραυμα- τίσθη εις τή κνήμην διά του ίδιου αυ- του πιστολιου κατά τόν καθαρισμόν αυ- του ό έκ τών οπαδών μας Ίω. Μανιός. Αφού έπεδέθη τό τραύμα του υπό τών νοσοκόμων λογιών Κετριμιάρη και Μα- λεύρη άπεστάλη εις τή χωριον όπου ια- τρός θά επελαμβάνετο τής θεράπειας αυτου. Τήν 18ην ώραν μετεκινήθημεν εις τινά εκει πλησιον θέσιν καταλληλο- τέραν διά τήν διανυκτέρευσιν.

28 Απριλίου 1905

Διημερεύομεν και διανυκτερεύομεν έν τή ούτῃ θέσει.

29 Απριλίου 1905

Διημερεύομεν έν τῃ αυτῃ θέσει.

Επιστρέψας ό εις τή σχισματικά χω- ρία άποσταλεις ποιμήν μās έβεβίωσεν ό- τι οι κομητατζήδες όσάκις έξέρχονται τών οικιών, πράττουσι δε τούτο ο σπανίως, λη- μεριάζουσι εις τās έπι τών Όντριων δα- σώδεις περιφερείας τών χωριών Ίζερέτης και Όσνίτσανης.

Μετά τήν πληροφοριάν ταύτην άπε- φασίσθη νά διευθυνθώμεν προς τή Όν- τρια προς έρευναν και ανακάλυψιν τών τυχόν έν αυτοίς ένδιατωμένων Βουλγά- ρων κομητατζήδων.

30 Απριλίου 1905

Συμπλοκή μετά Βουλγάρων κομητατζή- δων. Φόνος του έπιλοχίου Παπαϊωάννου

Γεωργ. Απο τής 2ας ώρας ήρχίσαμεν τήν έρευναν εις τή ύποτιθέμενα λημέρια τών Βουλγάρων συνοδευόμενοι υπό δύο ποι- μένων ως οδηγών.

Η έρευνά μας άπέτυχε και τήν 4.30 ώραν άφικόμεθα εις τήν θέσιν Όρλια τής περιφερείας του χωριου Όσνίτσανης και εκρύβημεν έντός κοιλώματός τινος λαβόν- τες τή προσήκοντα μέτρα άσφαλείας.

Αμα τῃ έω τή καραούλια μās ανήγ- γειλαν ότι διευθύνονται προς τήν θέσιν ήμών ποιμνία προβάτων τών Βουλγάρων, τών όποιων τους ποιμένες άμα πλησιά- σαντες εις τήν θέσιν μας συναλάβωμεν πλην ένός όστις έπωφεληθείς του πυκνού δάσους άντι νά έλθῃ προς ήμās έτράπη εις φυγήν προς τή Βουλγαροχώρια και όν δέν εκρίναμεν σκόπιμον νά καταδιώ- ξωμεν ίνα μή έκληφθῃ ή εκει εμφάνισίς μας ως επιδρομική. Μόλις ούτος ανήγ- γειλε τήν εμφάνισιν μας εις τήν άνωτέρω θέσιν άμέσως οι κάτοικοι τών χωριών συν γυναιξί και τέκνοις έτράπησαν προς τους άγρους πυροβολούντες και ζητούντες βοήθειαν. Ο άρχηγός του σώματος έ- σπευσε και ειδοποίησεν αυτούς διά σημει- ώματός του άποσταλέντος διά τών άλλων ποιμένων ότι ό σκοπός τής μεταβίσεως μας εκει δέν ήτο εκθροικός, άλλ' έερός, τους άπεκάλει άδελφούς και τους προσε- κάλει νά άποστειλώσιν επιτροπήν προς συνεννόησιν ή νά μās δεχθώσιν έντός τών χωριών των προς τουτο. Μās άπήντησαν έγγράφως ότι δέν δύνανται νά δεχθώσιν ουδεμίαν συνεννόησιν.

Ο άρχηγός εκρινε σκόπιμον νά μή έξωθήσῃ τή πράγματα, ότι ταυτοχρόνως προς τήν κατέναντι ύπώρειαν τών Όν- τριών αναφαίνεται διμās ώπλισμένων διά τών διόπτρων μας διεκρινάμεν περι του- τού δέκα κομητατζήδες και τινες Βουλγά- ρους χωρικούς ώπλισμένους προερχομέ- νους έκ του χωριου Ίζερέτης και διευθυνο- μένους προς τή Όντρια.

Αμέσως ό άρχηγός διέταξε τους ό- μαδόρχα Γεώργ. Παπαϊωάννου (έπιλο- χίαν 4ου Πεζικού Συντος) και Ηλίαν Δεληγιαννάκην ίνα διά τών τμημάτων των, χρησιμοποιούντες τό θαινώδες του έδάφους καταλάβωσι θέσιν τινά προς τή νώτα τής διευθύνσεως τών κομητατζή- δων, ίνα άποκόψωσιν ένδεχομένην αυ- τών υποχώρησιν, τό δε ύπόλοιπον του Σώματος νά διευθυνθῃ έρομαίως προς αυτούς και νά έπιτεθῃ κατ' αυτών πρό του προλαβώσιν ουτοι νά εισέλθωσιν εις τήν δασώδη και πετρώδη συνάμα πε- ριοχήν τών Όντριών.

Η διαταγή εκτελείται πάραυτα και τή τμήματα σπεύδουσι προς εκτέλεσιν τών έντολών των. Ο έπιλοχίας όμως Παπαϊωάννου Γ. φθάσας εις τήν υπο- δειχθείσαν αυτῷ θέσιν άντι ν' αναμείνη τήν κατά μέτωπον έπίθεσιν εκ μέρους του ύπολοιπου σώματος και νά υποδεχθῃ κατόπιν τους κομητατζήδες υποχωρούν- τας, γενναίως ως ήτο, παρασύεται εις σφοδράν κατ' αυτών έπίθεσιν αναφωνών

τήν λέξιν «Ζωντανούς» και αναγκάζει νουτους νά δωροθώσι λίαν άσφιλώς όπισθεν βράχων, από τών όποιων βάλ- λοντες τραυματίζουν τουτον θανασίμως περι ώραν 9.30 προτρέχοντα του τμή- ματός του πληγέντα κάτωθι του άριστε- ρου όφθαλμου.

Τό ύπόλοιπον του σώματος έσπευσε προς τήν όρισθείσαν αυτῷ κατεύθυνσιν, πλην οι κομητατζήδες, οίτινες άλλωστε ένεφανίσθησαν από μεγάλην άποστάσε- ως κατάρθωσαν νά καταφύγωσι προς τή Όντρια εγκαταλείποντες ένα νεκρόν και ένα τραυματίαν. Μετά τήν φυγήν τών κομητατζήδων παραλαβόντες τόν ά- ναπνέοντα εισέτι έπιλοχίαν Παπαϊωάννου Γ. μεταφέραμεν τουτον εις τή κοιλώμα των Όντριών προς παροχήν αυτῷ πάσης δυνατής βοήθειας, δυστυχώς όμως τό τραύμα ήτο θανάσιμον και τό γενναίο παληκάρι έξέπνευσε, ένεταφιάσθη δε έν- τός τάφου, όν οι σύντροφοί του άνώρου- ξαν διά τών μαχαϊρών και τών γιατα- γανίων των.

Μετά τόν ένταφιασμόν του Παπαϊω- άννου καταλαβόντες κατάλληλον θέσιν άνεπαύθημεν μέχρι τής 1 5ης ώρας λα- βόντες τή προσήκοντα μέτρα άσφαλείας προς άπόκρουσιν του τουρκικού στρατιω- τικού άποσπάτματος όπερ ευρισκόμενον εις τό περι τή 5 χιλ. απέχον εκειθεν τουρκικόν χωρίον Β'τσιστα και ειδοποι- ηθέν υπό τών Βουλγάρων χωρικών ήτο ένδεχομένο νά σπεύση προς καταδιώξιν ήμών.

Τόν έπιλοχίαν Παπαϊωάννου ξετίμων και ήγάπων όμόνον ό άρχηγός, άλλά και άπαντες άνεξιμέτως οι άδρες του σώματος, τόσον διά τήν άπροάμιλλον γεν- ναιότητά του όσον και διά τόν άδαιάντι- νον αυτου χαρακτήρα.

Ο θάνατός του έστέρησε όμνόνον τό σωμα ένός ένθουσιώδους γενναίου και πολυτίμου συνεργάτου, άλλά και τόν έλ- ληνικόν στρατόν ένός μέλλοντος άριστου αξιωματικού.

Ησο άξιος υίός του άποστράτου Ταγ- ματάρχου Σ. Παπαϊωάννου διακριθέντος κατά τόν πόλεμον του 1897. Η ιδιαίτερα του πατρίς τό Γαρδικιον Κρεμαλής Λι- ρίσης πρέπει νά είνε υπερήφανος διά τό γενναϊον Παληκάρι που έχάρισε εις τήν Πατρίδα.

Αίωνία του ή μνήμη.

Τήν 15ην ώραν έξεκινήσαμεν έντεπῆ- θεν και τήν 18ην ώραν άφικόμεθα εις τήν θέσιν «Πύργος» τής περιφερείας Χέλτοκο όπου κεκοπιαιότες διενυκτερεύσαμεν. Κα- τά τους μήνας Μάρτιον και Απρίλιον έ- πήλθον αι εξῆς μεταβολαι.

Ενεγράφησαν εις τήν δύναμιν του Σώματος πέντε και διεγράφησαν ό φο- νευθείς έπιλ. Παπαϊωάννου και έτεροι 16 άποχωρήσαντες του Σώματος διά διαφό- ρους λόγους.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ

Έκ τής έν τῇ λίμνη Γενιτσών ένόπλου κατά τών Βουλγάρων δράσεως.

Τήν 13ην Φεβρουαρίου του 1907 άνταρτικόν σωμα υπό τόν δ- πλαρχηγόν Πέτρον Λύκαν προερχό- μενον εκ Τρικκάλων έπεβιβάσθη εις τήν λίμνην Γενιτσών.

Τό σωμα έτέθη υπό τήν άρχηγί- αν του άρχηγού Κ α λ α. Αμα τῃ άφίξει του σώματος τουτο προέβη δια του έτέρου όπλαρχηγού Νικ. Μπά- ρου και του όπλίτου άντάρτου Ν. Δασυκλιώτου εις εξέτασιν έδάφους τής λίμνης προς εύρεσιν καταλλήλου θέσεως διά τήν άνέγερσιν καλύβης πλησίον τής βουλγαρικής, τήν όποι- αν ειχον πρόγραμμα νά προσβάλλουν εκ του πλησίον. Παρετήρησαν όμως ότι εις τό καταλληλότερον μέρος ει- χεν κατασκευάση καλύβην οι Βούλ- γαροι εργασθέντες τήν ιδίαν νύκτα.

Τήν έπομένην συνεκλήθη συμβούλιον υπό τήν άρχηγίαν του Κάλα των όπλαρχηγών Δημ. Γκόνο, Στελ, Κοκκινάκη Παρασκευά Ζερβέα και του καπετάν Αγγρα και άπεφα- σίσθη άμέσως τήν έπομένην νά προσ- βάλλουν τήν βουλγαρικήν καλύβην και προς τουτο συνεκεντρώθησαν εις τήν καλύβην Κόρακα δέκα τρεις πο- λεμικαι λέμβαι λιμναϊαι (πλάβαι) με πλήρωμα 3 άνδρών ένόπλων έ- κάστη. Τήν πρωίαν πριν άκόμη έξη- μερώση έγένετο ή εκκίνησις προς κατάληψιν τής βουλγαρικής καλύ- βης προπορευομένης τής λέμβου, τής φερούσης τόν όπλαρχηγόν Παρ. Ζερβέα με κωπηλάτην τόν πολίτην Χαντόλην ήκολούθει λέμβος του ό- του όπλαρχηγού Λύκα και κατά σει- ράν αι λοιπαι τών όπλαρχηγών Γκό- νου, Χριστοδοούλου, Μπάρδα και Κάλα. Πρό τής άνατολής του ήλιου έπλησιάζαμεν τήν βουλγ. καλύβην εις άπόστασιν 70—80 βημάτων. Έγερθείς ό όπλαρχηγός Ζερβέας εκ τής πλάβας του και ύψώσας τήν χει- ρά του διέταξε γενικήν έφοδον. Τότε κατελήφθη τό σωμα από άκράτητον ένθουσιασμόν και δλόκληρον ως εις άνθρωπος έβαλε πυρά όμαδόν κατά τών Βουλγάρων. Εις τοιαύτην όρμη-

τικήν έπίθεσιν δέν ήτο δυνατόν παρ ά νά έχῃ τό σωμα τραυματισμούς. Του όπλαρχηγού Ζερβέα άπεκόπη εις τών δακτύλων του μετ' αυτον έπλη- γώθη εις όπλίτης τής πλάβας του Κοκκινάκη, και μετ' αυτον έπληγώ- θη θανατηφόρως ό όπλαρχηγός Πέ- τρος Λύκας εις τό κρανιον, ό όποιος έλαβεν ελγη τήν βοήθειαν του ίατρού του σώματος, του υπό τό ψευδώνυμον Τσάκαλος κρυπτομένου, σήμεραν δε γνωστού στρατιωτικού ίατρού Ίσραη- λίτου, με βαθμόν λοχαγού, του όποιου τήν συμμετοχήν του εις τόν Μακε- δονικόν άγώνα έδημοσιεύσαμεν εις τό προηγούμενο τεύχος.

Ο Λύκας μετά μίαν ώραν δέν ήδυνήθη ν' άνθέξῃ εις τό σοβαρόν τραύμα του και άπέθανεν ουτω ένδόξως και γενναίως έξ άπο- στάσεως όλίγων θημάτων υπό τών Βουλγάρων. Εις τήν μάχην αυτήν έπληγώθησαν 5 και έφονεύθησαν 12. Έναντίον του ήμετέρου σώματος έ- βαλλον και πολλοι ένοπλιοι βούλγαροι, οι όποιοι ήσαν ώχωρωμένοι εις πα- λιας καλύβας περίξ τής λίμνης ύ- περβαίνοντες τους 200 άνδρας. Η ήμετέρα δύναμις εις όλόκληρον τήν λίμνην δέν υπερέβαινε τους 100—120 όπλίτας και εις αυτούς ειχον προστεθῃ και 70—80 χωρικοί εκ τών περίξ χωριών, οι όποιοι μετ' ό- λην τήν άπειρίαν εις τόν χειρισμόν τών Ελληνικών όπλων προσεφέρθη- σαν αυτοθούλως νά πολεμήσωσι κατά τών Βουλγάρων τους όποιους ειχον άκράτητον όρμήν νά εκδιώξωσιν εκ τής λίμνης, τήν όποιαν κατέχοντες οι βούλγαροι όχι μόνον ήμπόδιζον νά εργάζωνται εις αυτήν οι χωρικοί άλλά και εκκαποποιούν αυτούς άφο- ρήτως.

Λαμία 17 Σεπτεβρίου 1929

Ε. ΔΑΟΥΚΑΙΩΤΗΣ

**

ΣΗΜ. «Μακ. Αγώνος»—Εις τήν λίμνην Γενιτσών διεξήχθησαν ως γνωστόν, πολλαι μάχαι κατά τών Βουλγάρων, αι όποιαι φέρουν ιδιαίτερον χαρακτηρισρα λιμναίων μαχών, κατά

τάς όποιας τή ήμέτερα σώματα έπεδείξαντο όχι μόνον παραδειγματικήν άντοχήν παλαιόν- τα έναντίον τών έλών και του δυσβάτου έ- δάφους, άλλά και άνδρείαν και ευστοχίαν ά- παραμίλλον έως ότου κατώρθωσαν ν' αναγ- κάσωσι τους Βουλγάρους νά εκκενώσωσι τήν λίμνην και νά καταφύγωσι εις άπομεμακρυ- σμένα σχισματικά χωρία.

Περι του έν τῇ λίμνη Γενιτσών Μακ. άγώνος έγράψαμεν και εις προηγούμενα τεύ- χη και εις έπόμενα θά λάβωμεν άφορμήν νά γράψωμεν περισσοτέρας λεπτομερείας άπο- τελούσας ένδιαφερούσας σελίδας τής ιστορίας αυτου.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πρός τή μέλη τής όργα- νώσεώς μας του τε Κέν- τρου και τών τριάκοντα πέντε παραρτημάτων αυτῆς,

Παρακαλούνται

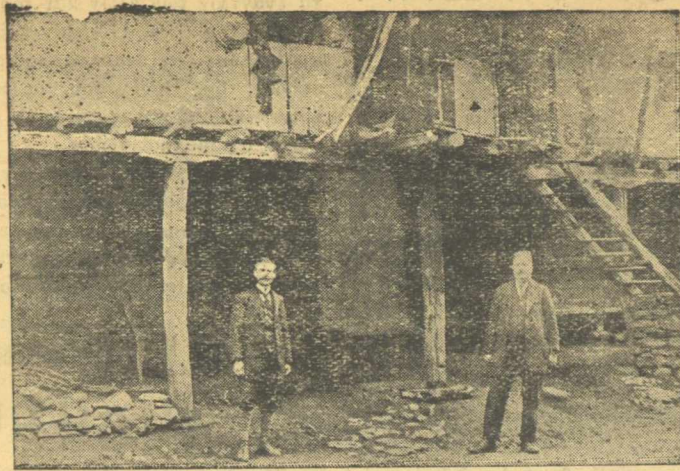
1) Όπως έγγραφούν συν- δρομηταί εις τό εκδιεδομέ- νον πλέον περιοδικόν μας πάντα τή μέλη και ύποστη- ρίζουσι αυτό ως ίδιον έρ- γον με όλην τήν δύναμιν τής γενναίας ψυχῆς των.

2) Όπως άποστείλουν εις τήν διεύθυνσιν του περιοδι- κού άληθῃ και έξηκριτωμένα γεγονόνα, τών όποιών ή οι ίδιοι υπήρξαν δημοιουργοί ή παρ' άλλων έμαθον αυτά, προς δημοσίευσιν αυτών ως σελίδων τής ιστορίας του Μακεδ. άγώνος.

3) Όπως όσοι τών Μακεδο- νομάχων έπιθυμούν νά έ- δουν δημοσιευομένην τήν εικόνα των άποστειλούν μίαν φωτογραφίαν των με τήν στολήν του Μακεδονομά- χου και 200 δραχ. διά τήν δαπάνην τής κατασκευῆς τό- κλισε, τό όποιον θά τοίς έ- πιστραφήμετα τής φωτογρα- φίας μετά τήν δημοσίευσιν.

Οά μās έπιτραπή νά ά- πευθύνωμεν τήν άνωτέρω παράκλησιν μας και προς τή έπιτίμα μέλη τής όργανώσεώς μας τόσον ως προς τήν ύποστήριξιν του περιοδικού όσον και ως προς τήν άποστολήν γεγο- νότων του Μακεδονικού άγώνος.

[Έκ τής διευθύνσεως]

Ἡ ἱστορική οἰκία τοῦ χωρίου Στάτιστα ἐν ἣ ἐφρονεῦθη ὁ Παῦλος Μελάς

Ἐπὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἱστορικῆς οἰκίας τοῦ χωρίου Στάτιστα, εἰς ἣν ἐφρονεῦθη ὁ Παῦλος Μελάς ἔχουν τὴν θέσιν των ὀλίγοι στίχοι ἐκ τοῦ ποιήματος Κυπάρισσι, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν οὗτος ἐν Παρισίοις τὸ ἔτος τοῦ φόνου τοῦ 1904 ἐπὶ τῷ θανάτῳ του.

* * *

«Γιατὶ τὰ χεῖλη σας κλειστά;
γιατὶ βουβὸ τὸ στόμα;
γιατὶ θανάτου ψαλμουδιὰ;
γιατὶ θανάτου χρωμα;
Μαῦρο πουλὶ μᾶς ἔφερε
τὸ μαῦρο μῆνυμά του

Ἐπὶ τὸν τόπον τῆς σκλαβιάς,
τὸν ἐνδοξο κεῖ κάτω,
ὅπου ἑλληνικῆς ψυχῆς
μοσχοβολάει μῦρον
ποῦ τὸν ποτίζουσι δάκρυα
καὶ ἕσματα μαρτύρων
πῶς τὸν Μελά μᾶς σκότωσαν
τὸ τίμιο παλληκάρι
τὸν δοξασμένο ἀρχηγὸ
τ' ἀτρόμητο λεοντάρι.
ἄς γονατίσῃ ὁ Ὀλυμπος
γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσῃ
ἄς τότε κλάψῃ ὁ Κίτσαβος
κ' ἡ Ὄσσα ἄς θρηνησῃ
ἄς βουβαθοῦνε τὰ πουλιὰ
ἄς πέσουν τὰ λουλούδια
κ' ἄς τὸν ὑμνήσουν στὰ βουνὰ
τὰ κλέφτικα τραγούδια

Παῦλε Μελά! ἀθάνατο
τοῦ ἔθνους μας καμάρι
πῶς τὸ κορμὶ σὸν λύγισεν
σὰν τῆς ἰτιᾶς κλωνάρι.

Στὸ Πάνθεο τοῦ Παρνασσοῦ
στ' ἀθάνατο παλάτι
ποῦ ἡ δόξα πάντα ἀκοίμητη
τοὺς ἥρωας φυλάττει
εὐγνωμονοῦσα ἡ Πατρίς
μὲ τὸ χρυσὸ καντύλι
τὸ ὄνομά σου χάραξε
σὴν τιμημένην στήλην».

Παρίσιος 9 Νοεμβρίου 1904
Ε. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΟΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ

Περιφέρεια Δράμας

- Γεώργιος Παπαδημητρίου
- Ἐλένη Καράμπελα
- Ἄρμεν Κούπιτσου
- Ἄθαν. Γεωρ. Βαλαβάνης
- Δημήτριος Μαδεμλής
- Ἀντώνιος Γάϊδας
- Κων)τίνος Ἀγγ. Κουντουρᾶς
- Γεώργιος Μαρενίδης
- Ἄθανασ. Κων). Βλαχτάσης
- Κων)τίνος Δημ. Τοπάλης
- Ἰωάννης Στογιὰ Αὐριονίδης
- Κων). Π. Τσελεπλής ἢ Τοπάλης
- Παπαϊωάννης Τεμελής
- Θεόδωρος Τάσσιος ἔμπορος
- Στέφανος Νιδέλτσιος κτίστης
- Κων)τίνος Κέζος
- Γεώργιος Σῶτος
- Δημήτριος Σίγγος
- Γεώργιος Σ. Μάντζιος

- Κύρτσος Πανταζῆς
- Πέτρος Τσίνας
- Κων)τίνος Παπαμαρίνου
- Πέτρος Μποσκοῦψιου
- Ἀντώνιος Κάκαρα
- Πασχάλης Ζήργας

ΘΕΡΜΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τοῦ «Μακεδονικοῦ Ἄγωνα» καὶ μάλιστα οἱ τῶν παραρτημάτων τῆς Ὄργανώσεώς μας, οἱ καθυστεροῦντες τὴν συνδρομὴν των, ὅπως ἐπιδειξώσι τὴν αὐτὴν προθυμίαν, τὴν ὁποῖαν ἐπέδειξαν νὰ ἐγγραφώσι συνδρομηταὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς συνδρομῆς των, ἐκτιμῶντες, ὡς πιστεύομεν, τὴν ἀξίαν καὶ ὠφέλειαν τοῦ περιοδικοῦ μας. Κατανοοῦν, πιστεύομεν, ὅτι ἡ τακτικὴ καὶ προοδευτικὴ ἐκδοσις αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον τόσῃ, ὡς τὴν ἡσθάνθησαν ἡδύ, ἤσκησεν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἔθνικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ὀργανώσεώς μας συγχρόνως, ἔχει ἀνάγκην δαπάνης οὐ μικρᾶς. Διὰ τοῦτο εὐελπιστοῦμεν ὅτι εἶναι κενὸς πλέον νὰ καταβάλωσι τὴν (συνδρομῆς των ἀνευ ἄλλης, ἀναβολῆς, ἀφοῦ τὸ ἐκδιδόμενον τεύχος εἶναι τὸ 7ον.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΙΡΩ-ΓΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Λεβεντιά καμαρωτὴ
μέσα στὰ βουνὰ καὶ δάση
ποῦ προσβάλλει μὲ σπαθὶ
τὴν πατρίδα νὰ δοξάσῃ.

Φεύγουν οἱ ἐχθροὶ μας πᾶν
κάθε Βούλγαρος ἀντάρτης
φεύγουν, πίσω δὲν κυτᾶν
ποῖος θεὸς νὰ σταθῇ μπροστά τους

Γιὰ σου Βέργα ξακουστὴ
ὠμορφὴ μου καθάλαρη
γιὰ σου Βάρδα ἀετὶ
γιὰ σας κάθε παλληκάρι.

Γιὰ σου Μάλλε ζηλευτὴ
Ρέμπελε χρυσὴ λεβέντη
μὲ τουφέκι μὲ σπαθὶ
ποῖος τὸ εἶδε τέτοιο γλέντι.

Α. ΝΙΚΟΛΑΡΑΣ